

เรียนรู้วิกฤติสาธารณสุขภัยโควิด-19: บันทึกอารมณ์และความคิด ผ่านการสืบสรรค์วรรณศิลป์ในบทเพลงไทยร่วมสมัย

นิตยา แก้วคัลณา*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

Learning from the COVID-19 Crisis: Records of Thoughts and Emotions in Creative Perpetuation of Contemporary Thai Songs

Nittaya Kaewkallana*

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 27 July 2021

Revised 26 September 2021

Accepted 11 October 2021

คำสำคัญ

บทเพลงไทยร่วมสมัย

การสืบสรรค์

วรรณศิลป์

โควิด-19

Keywords:

Creative perpetuation

literary art

contemporary Thai songs

COVID-19

* Corresponding author

E-mail address:

nittayakaeww@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 การสื่อ "สาร" และมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในสถานการณ์ดังกล่าว โดยศึกษาจากบทเพลงไทยร่วมสมัย ซึ่งปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ www.youtube.com ทั้งหมด 259 เพลง (แนวเพลงลูกทุ่ง เพลงพ็อพ, เพลงร็อค เพลงแร็ป ฯลฯ) ระยะเวลาการเก็บข้อมูลช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 - เดือนพฤษภาคม 2564 ผลการวิจัยพบว่าบทเพลงไทยร่วมสมัยในสื่อสังคมออนไลน์นี้มีมิติของการสืบสรรค์วรรณศิลป์เพื่อสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 ได้แก่ ความหวาดกลัว วิตกกังวล และทุกข์ใจท่ามกลางการระบาดของโรคโควิด-19 ความรัก คิดถึง ห่วงใยในสถานการณ์วิกฤติของโรคโควิด-19 ความเหงา เศร้า เสียใจ และหดหู่ในวิกฤตการณ์ที่เกิดจากโรคโควิด-19 ความรังเกียจโรคร้ายโควิด-19 ความเบื่อหน่ายในบริบทของโควิด-19 และอารมณ์ขันในห้วงเวลาวิกฤติโควิด-19 ส่วนการสื่อ "สาร" ในสังคมไทยในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อ "สาร" คือ การป้องกันการติดเชื้อ การให้กำลังใจ การเตือนภัย การยกย่องและขอขอบคุณบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และการประชาสัมพันธ์ให้ฉีดวัคซีน ในด้านมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 พบว่าโรคโควิด-19 เป็นโรคร้ายทำลายและคุกคามมนุษย์ ส่งผลกระทบเป็นปัญหาด้านการงานและการเงิน คนไทยควรร่วมมือกันต้านภัยร้ายและมีจิตสำนึกแบ่งปัน ขอผู้นำบ้านเมืองพึงเสียงความเดือดร้อนของประชาชน วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขจัดโรคร้ายออกจากชีวิตและสังคมไทย ปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐ การเรียน-สอนออนไลน์สู่วิถีชีวิตปกติใหม่ของครู-นักเรียน ด้านทดสอบชีวิตมนุษย์ และหวังไว้ไทยต้องชนะโรคโควิด-19

Abstract

This research examines people's expressions of emotions and feelings and communication of messages and perspectives about life, society, and needs during COVID-19 in Thailand through 259 Thai songs of various genres (country, pop rock, rap and so forth) on YouTube, collected between February 2020 and May 2021. Through qualitative coding and the theory of creative perpetuation, the author discovered that during the pandemic, contemporary Thai songs broadcast on social media were used as a creative outlet to express fear, anxiety and distress in the midst of the crisis, to share love, care and discontent, to relate solitude, sorrow, sadness and dejection, to project hostility towards the disease, to reveal boredom and to articulate humour. As a whole, the messages of the songs focused on preventing infection, enhancing moral support, warning against danger, honouring and showing gratitude to healthcare workers, and promoting vaccination. Moreover, the songs depict COVID-19 as a destructive force to humans, one that affects jobs and financial stability, so Thais should join forces to combat the threat and cultivate a charitable mindset. In addition, some of the songs call for the country's leaders to listen to the suffering of the people, and some were prayers to holy beings to eradicate the malicious disease. Finally, the songs also reflect problems in state management of the virus, online education, and life under the new normal for students and teachers. Altogether, the crisis posed challenges for Thai lives, and the songs were used to convey optimism that Thailand would be able to overcome the pandemic in the long run.

1. บทนำ

ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศชื่อเป็นทางการเรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสดังกล่าวว่า “โควิด-19” (COVID-19) และจัดเป็น “การระบาดใหญ่” หรือ pandemic หลังจากเชื้อลุกลามไปทุกภูมิภาคของโลก (“ไวรัสโคโรนา: อนามัยโลกประกาศให้โควิด-19 เป็น “การระบาดใหญ่” ทั่วโลก”, 2563) การระบาดอย่างรวดเร็วของโรคอุบัติใหม่นี้สร้างความตื่นตระหนกและส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง อาจถือเป็นเหตุการณ์วิกฤติครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

ช่วงเวลาที่ไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 แพร่ระบาด การสื่อสารเกี่ยวกับสถานการณ์สาธารณสุขจำเป็นต้องให้ข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยมีระดับความลึกซึ้งและรูปแบบที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่าการปรับข้อมูลเชิงลึกให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึง โดยเฉพาะรูปแบบบันเทิงสารสนเทศ (infotainment) ซึ่งปรากฏการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่คนทั่วไปหรือชาวบ้านเข้าใจง่าย เช่น การทำคลิปสั้น การ์ตูน การแต่งคำกลอน การแต่งคำขวัญ รวมถึงการแต่งเพลง ดังความที่ว่า “การนำเสนอสารสนเทศมาผสมผสานผ่านสื่อบันเทิง นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินแล้วยังได้ข้อมูลความรู้ สิ่งที่ควรปฏิบัติไปในเนื้อหาบันเทิง เช่น ความคล้องจองกันของคำในท่อนต่าง ๆ ช่วยให้ชวนจดจำได้ไว เป็นการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรู้ว่า ข้อมูลย่อยที่ปรับมาในรูปแบบบันเทิงแล้วนี้ ไม่ใช่แหล่งข้อมูลหลักที่ใช้อ้างอิงความถูกต้องตามหลักการแพทย์ได้” (อลงกรณ์ ปริวุฒิพงศ์, 2563)

ในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 กลายเป็นวาระสำคัญของโลก หลายประเทศต่างเร่งดำเนินนโยบายเพื่อลดการระบาดของเชื้อไวรัส และในต่างประเทศรวมถึงประเทศไทยนำหลักการบันเทิงสารสนเทศมาสร้างสรรค์เพื่อสื่อ “สาร” อันเป็นทั้งอารมณ์และความคิดเมื่อมนุษยชาติต้องเผชิญประสบการณ์วิกฤติสาธารณสุขภัยโควิด-19 รูปแบบของบันเทิงสารสนเทศนี้เป็นผลงานสร้างสรรค์ เช่น บทเพลง ซึ่งศิลปินและประชาชนทั่วทุกมุมโลกต่างสร้างสรรค์สร้างงานเพลงเพื่อส่งเสียง และสื่อ “สาร” ที่เป็นความรู้ สร้างพลังแห่งความหวังและกำลังใจในการต่อสู้กับมหันตภัยโรคร้ายโควิด-19 และยังคงจัดเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมสมัยและประสบการณ์ร่วมของมนุษยชาติอีกด้วย

เมื่อชาวโลกสร้างสรรค์งานเพลงขึ้นทั่วทุกมุมโลก อันเป็นการสร้างพื้นที่รื่นรมย์ให้หัวใจไม่ให้เกิดความเครียดและตื่นตระหนกจนเกินไป ปรากฏการณ์ด้านการสร้างสรรค์บทเพลงในยามวิกฤตินี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ หากมักปรากฏพร้อมกับวิกฤติการณ์เพื่อเชื่อมโยงกับมนุษย์ทั้งในมิติทางกายและทางใจ สำหรับกระแสการใช้เพลงเป็นสื่อสุนทรีย์สร้างสรรค์พลังแห่งความหวังและปลอบประโลมใจช่วงวิกฤติสาธารณสุขภัยโควิด-19 เกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่ง Jody Rosen

นักเขียนชาวอเมริกัน เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า pandemic pop ในขณะที่ World Forum กล่าวว่า “เพลงที่ทำให้คนรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเหมือนยาแก้พิษในยามที่เราต้องกักตัวที่บ้าน ลดการพบเจอกับคนอื่น ๆ ในสังคม เมื่อผู้คนเผชิญกับความไม่แน่นอนของสถานการณ์และความตื่นตระหนกต่าง ๆ เสียงเพลงจึงเป็นยารักษาใจอีกทางเลือกหนึ่งของใครหลายคน” (สุตารัตน์ พรหมสีใหม่, 2563)

ในต่างประเทศมีศิลปินหรือคนทั่วไปสร้างสรรค์เพลงหรือดัดแปลงบทเพลงเพื่อเป็นเครื่องมือสื่ออารมณ์และความคิด ตลอดจนจนเป็นการปลดปล่อย ปลอบประโลม เยียวยา และเสริมสร้างพลังแรงใจให้ฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่วิถีใหม่ ดังตัวอย่าง

เพลง Vogue ของ Madonna หรือ Hello ของ Adele ที่แสดงความกังวลระหว่างช่วงกักตัวที่บ้าน และเสียดสีแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาล หรือเพลง Bohemian Rhapsody ของ Queen ที่เปลี่ยนเนื้อร้องว่า แม่จ๋า ผมเพิ่งฆ่าผู้ชายคนหนึ่ง เพราะผมไม่ยอมอยู่บ้าน เดินติดกับเขา แล้วเขาตายแล้ว... (อลงกรณ์ ปรวิฑูพิพงศ์, 2563)

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างความคิดสร้างสรรค์โดยการปรับเปลี่ยนเพลงของศิลปินเอง ดังบริทนี สเปียร์ (Britney Spears) ได้ดัดแปลงเพลง “BaBy One More Time” โดยปรับเนื้อความเดิมจาก “My loneliness is killing me” เป็น “My loneliness is saving me” เพื่อเป็นสื่อสนับสนุนมาตรการการกักตัวและการเว้นระยะห่างทางสังคมของภาครัฐในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (Peeranat Chansakoolnee, 2563) หรือในแถบแอฟริกาใต้ กลุ่มนักร้องประสานเสียง Ndlovu Youth Choir ได้แต่งเพลงรณรงค์การป้องกันตัวเองในช่วงโควิด-19 เนื้อหาว่าด้วยการล้างมือและการเว้นระยะห่างทางสังคม หรือ Perey Akuetteh นักศึกษาแพทย์ชาวกานา ซึ่งกำลังเรียนที่ Wenzhou Medical university ประเทศจีน ได้แต่งเพลงแรป (rap) เป็นภาษาจีน Corona Virus Rap song เพื่อให้กำลังใจประชากรโลกให้ผ่านพ้นสภาวะการณ์วิกฤตินี้ไปได้ รวมถึงยังให้คำแนะนำและบอกกล่าวลักษณะอาการของโรค (สุตารัตน์ พรหมสีใหม่, 2563) หรือศิลปินตลกชาวญี่ปุ่น “พีโกทาโร่” เจ้าของเพลงเด็กแนว PPAP (Pen Pineapple Apple Pen) ได้แต่งเพลง PPAP-2020 หรือ Pray for People And Peace เพื่อรณรงค์ให้ผู้คนล้างมือ (อลงกรณ์ ปรวิฑูพิพงศ์, 2563)

ในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างก็ใช้บทเพลงเป็นสื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เช่น ประเทศเวียดนาม มีตัวอย่างเพลง “Ghen Co Vy” ขับร้องโดย Erik และ Min ได้ดัดแปลงจากเพลงยอดนิยม “Ghen” เนื้อเพลงกล่าวถึงการล้างมือเพื่อป้องกันและต่อต้านการระบาดของโรคโควิด-19 ประเทศอินโดนีเซีย มีตัวอย่างเพลง “Virus Corona” ของวง Gafa rock เนื้อเพลงเรียกร้องให้ผู้คนเพิ่มความระมัดระวังและสวดมนต์ และประเทศฟิลิปปินส์ มีเพลงที่สร้างสรรค์

โดยกระทรวงสาธารณสุขเปิดตัว MV หรือมิวสิกวิดีโอเผยแพร่เพลงในแอปพลิเคชัน TiK ToK เนื้อเพลงกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงการสัมผัสใบหน้าของตัวเอง ประเทศสิงคโปร์มีเพลง "The light" ของบริษัทสื่อสาร Mediacorp เนื้อเพลงกล่าวถึงการให้กำลังใจประชาชนทุกคน โดยเฉพาะบุคคลแถวหน้าหรือบุคลากรทางการแพทย์ที่ร่วมดูแลปกป้องประชาชน ("เพลงเกี่ยวกับโควิด - 19 ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้", 2563)

ส่วนในประเทศไทยในท่ามกลางการเผชิญกับสถานการณ์โควิด-19 ได้มีศิลปินและประชาชนทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสร้างสรรค์บทเพลงออกมาเป็นจำนวนมาก อานนท์ นาคคง (2563) ซึ่งเป็นศิลปินศิลปากร สาขาดนตรี นักมานุษยวิทยาดนตรี และอาจารย์คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวไว้ในข้อเขียนเรื่อง "สำรวจปรากฏการณ์ด้านเพลงดนตรีและผลกระทบในสังคมดนตรีของไทยจากวิกฤตการณ์ COVID- 19" ว่า "โควิดมาจากเสียงร้องไห้ ยังมีเสียงของความหวัง ความสุข ไปจนถึงความสนุก ประเทศไทยเราผลิตงานเพลงที่เรียกว่าเพลงสนุกในยุคความน่ากลัวมากที่สุดในโลก" เพลงสร้างสรรค์ดังกล่าว นับเป็นปรากฏการณ์ของการบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของสังคมไทยและสังคมโลก เป็นที่น่าสนใจว่าปฏิกริยาที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งนอกจากเป็นประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติแล้วยังเป็นบันทึกอารมณ์และความคิดในหลากหลายมุมมองและอารมณ์ความรู้สึกด้วย

งานเพลงร่วมสมัยหรือบทเพลงที่สื่อเรื่องราวอันเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของมนุษยชาติครั้งนี้มีข้อมูลบทเพลงจำนวน 259 เพลง ซึ่งมีทั้งบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่และนำเนื้อเพลงเดิมมาปรับเปลี่ยนเพื่อสื่อความหมายใหม่อันสัมพันธ์กับบริบทสถานการณ์สาธารณสุขของโรคไวรัสโควิด-19 อันเป็นมิติหนึ่งของวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ที่มีทั้งการสืบทอดของเดิมและการสร้างใหม่ไปพร้อมกัน ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (Creative Perpetuation)

งานวิจัยเรื่อง "เรียนรู้วิกฤตสาธารณสุขภัยโควิด-19 : บันทึกอารมณ์และความคิดผ่านการสืบสรรค์วรรณศิลป์ในบทเพลงไทยร่วมสมัย" เกิดขึ้นเพื่อต้องการทำความเข้าใจสังคมไทยจากปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการสร้างสรรค์บทเพลงเกี่ยวกับวิกฤตโควิด-19 และตอบคำถามสำคัญของการวิจัยว่าบทเพลงร่วมสมัยสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกของคนในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 อย่างไร และบทเพลงนั้นสื่อความหมายหรือ "สาร" และมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในห้วงวิกฤตการณ์ดังกล่าวอย่างไร

2. กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

2.1 การสร้างสรรค์ผลงานหรือบทเพลงสร้างสรรค์เป็นผลผลิตทางสังคมและกระแสแห่งวัฒนธรรมร่วมสมัย อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหรือบทเพลงกับบริบททางสังคม

และวัฒนธรรม และการสื่อความหมายของผู้สร้างสรรค์นั้นเกิดจากพื้นฐานทางความคิด อันหมายรวมถึงการรับรู้ การตีความ การจินตนาการและการให้คุณค่าของผู้สร้างงานเป็นสำคัญ

2.2 แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (Creative Perpetuation)

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (Creative Perpetuation) ในการศึกษา กล่าวคือ การสืบสรรค์ คือ การทำให้เห็นพลวัตของการสืบทอด ซึ่งไม่ใช่เพียงการสืบทอดเท่านั้น แต่มีการนำมาสร้างใหม่ด้วย อันเป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอด การสืบสรรค์วรรณศิลป์นี้จะทำให้เข้าถึงแก่นที่เป็นรากฐานเดิมที่นำมาถักทอเป็นดัวบทใหม่เป็นความสืบเนื่องที่มีพลวัต ตลอดจนการปะทะสังสรรค์กันระหว่างดัวบทที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และไม่มีวันจบสิ้น และแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ทำให้มองเห็นสายสัมพันธ์ระหว่างบทเพลงหรือดัวบทในแต่ละยุคสมัย และเห็นในมิติของของการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดไม่ว่าจะเป็น การนำแบบแผนเดิมมาใช้ใหม่ การดัดแปลงหรือปรับเปลี่ยน การล้อเลียน การพาดพิง วิธีการดังกล่าวเป็นไปเพื่อสื่อความคิดและอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมร่วมสมัย (นิตยา แก้วคัลณา, 2561, น. 6-7)

ผู้วิจัยนำแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมาใช้ในฐานะที่บทเพลงจัดเป็นงานสร้างสรรค์ที่เป็นผลผลิตทางสังคมและกระแสแห่งวัฒนธรรมร่วมสมัย ผู้สร้างสรรค์ย่อมได้รับอิทธิพลจากบริบทสังคมที่รายล้อมนำมาสร้างงานเพื่อสื่อแสดงอารมณ์และแนวคิดในสถานการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 และใช้แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ในการทำความเข้าใจการสร้างงานหรือบทเพลงร่วมสมัยที่มีการปรับปรนระหว่างวรรณศิลป์และคีตศิลป์มาสร้างเป็นบทเพลงร่วมสมัยเผยแพร่ในสื่อสาธารณะ อันทำให้เห็นมิติของการสร้างสรรค์ผลงานและการสื่อประสมการณ์ทางอารมณ์และความคิดในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

เพลงที่นำมาศึกษาเป็นเพลงไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์สื่อเนื้อหาถึงวิกฤติสาธารณสุขภัยโควิด-19 ซึ่งปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ www.youtube.com จำนวน 259 เพลง (แนวเพลงลูกทุ่ง เพลงพ็อบ เพลงร็อค เพลงแร็ป ฯลฯ) ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ค้นหาเพลงด้วยการระบุคำสืบค้น คือ “เพลงโควิด-19” บนเว็บไซต์ www.youtube.com และศึกษาบทเพลงต่าง ๆ ที่สืบค้นและมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 รวมถึงศึกษาข้อมูลและบริบทของการแต่งบทเพลง

4.2 วิเคราะห์ ดีความ บทเพลงเชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอกตัวบท

4.3 แสดงผลการศึกษาโดยการพรรณนาวิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การสื่ออารมณ์และความคิดของผู้คนในสังคมไทยในช่วงสถานการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 ที่แสดงผ่านบทเพลงเป็นจำนวนมากนี้เป็นปฏิกริยาที่เกิดขึ้นและเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำให้เข้าใจอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมไทยในห้วงวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 ตลอดจนเป็นการเรียนรู้สังคมไทยผ่านวิถีคิดที่แสดงผ่านความบันเทิงสร้างสรรค์อย่างเพลงหรือบทเพลงที่แฝงไว้ด้วยการสื่ออารมณ์และความคิดหรือมุมมองที่มีต่อบริบทสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย อันมีคุณค่าในฐานะเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของทั้งสังคมไทยและสังคมโลก

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีมิติของการสืบสรรค์วรรณศิลป์ กล่าวคือ เกิดปรากฏการณ์ของการนำบทเพลงเดิมมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาและนำมาผสานท่วงทำนองเพลงที่ได้รับความนิยมเพื่อสื่ออารมณ์ สารหรือความคิดเกี่ยวกับวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 ดังต่อไปนี้

6.1 บทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโควิด-19 กับการสืบสรรค์วรรณศิลป์

ความน่าสนใจของการสร้างสรรค์บทเพลงในห้วงเวลาวิกฤตินี้เกิดการสรรค์สร้างตามแนวคิดของการสืบสรรค์ (Creative Perpetuation) ซึ่งจะชี้ให้เห็นมิติของวรรณศิลป์ ตลอดจนการผสานระหว่างวรรณศิลป์และคีตศิลป์ ดังต่อไปนี้

6.1.1 การตัดแปลง

วิธีการนี้เป็นการนำเนื้อความจากบทเพลงต้นฉบับมาดัดแปลงเพื่อสื่อ “สาร” หรือความหมายใหม่ ในการแต่งบทเพลงเกี่ยวกับโควิด-19 ปรากฏการณ์นำเพลงไม่ว่าจะเป็นเพลงยอดนิยมในอดีต หรือเพลงร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมมาดัดแปลงเพื่อสื่อเนื้อหาใหม่เป็น

เรื่องราวของโรคอุบัติใหม่หรือโควิด-19 เป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่าง การดัดแปลงเนื้อเพลงจากเพลง “เจ้าภาพจงเจริญ” ของศิลปินสามโทนเป็นเพลง “คนอยู่บ้านจงเจริญ” ของรวมศิลปินไมค์ทองคำ ซึ่งบทเพลงดังกล่าวทั้งเพลงต้นแบบและเพลงดัดแปลงเป็นของผู้แต่ง คือ ประภาส ชลศรานนท์ ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโควิด-19 ที่ให้ทุกคนอยู่บ้านเพื่อป้องกันการติดเชื้อ

6.1.2 การล้อเลียน

วิธีการนี้เป็นการนำตัวบทหรือบทเพลงเดิมมาแต่งใหม่ด้วยการล้อเพื่อสื่อ “สาร” และอารมณ์ที่ต่างจากเดิม ในการแต่งบทเพลงเกี่ยวกับโควิด-19 ผู้แต่งนำบทเพลงต้นแบบมาแต่งล้อ ดังตัวอย่าง บทเพลงต้นแบบคือ เพลงพักก่อน ของศิลปิน MILLI เนื้อความให้พักพฤติกรรมที่ไม่งามของผู้หญิงโดยแนะนำให้พักก่อนหรือละเว้น ในเว็บไซต์ยูทูปผู้ใช้นามว่า EARTHLOLLIPOP (2563) สร้างสรรค์บทเพลง “พักก่อน-Parody” โดยแต่งล้อเลียนเนื้อหาบางส่วนและใช้ท่วงทำนองเดิมเป็นไปเพื่อสื่อ “สาร” เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 จากการพักพฤติกรรมมาเป็นพักอยู่บ้านไม่เช่นนั้น “ชีวิตจะสิ้นก่อน” และการแนะนำให้พักก่อนก็สร้างอารมณ์ขัน ดังความที่ว่า “แม่ให้อยู่บ้านพักผ่อน ดูเน็ตฟลิกซ์ หิวก็จิกข้าวหมามาแตกก่อน” อันเป็นการใช้พฤติกรรมผิดแปลกและภาษาสื่อความทำให้ขบขัน

6.1.3 การพาดพิง

วิธีการนี้เป็นการนำตัวบทอื่น อาจเป็นบทเพลงอื่นหรือวรรคทองหรือคำกล่าวที่รู้จักกันดี มาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารให้แก่ตัวบทใหม่ ดังตัวอย่าง เพลงรวมใจสู้ภัยโควิด ของนักแต่งเพลง คือ นิमित สิทธิไตรย์ นำลีลาท่วงทำนองและเนื้อหาของบทเพลงเดิม จำนวน 2 บทเพลง มาผสมเป็นเพลงเดี่ยว โดยใช้วิธีการพาดพิง กล่าวคือ เนื้อความส่วนแรกมาจากบทเพลง “รวมใจไทยสู้โควิด” ของยีนยอง โอภากุล หรือแอ๊ด คาราบาว อันเป็นการคงเนื้อความเดิมด้วยวิธีการพาดพิง จากนั้นตามด้วยท่วงทำนองเดิมของบทเพลงที่สอง คือ เพลงสามัคคีชุมนุม ซึ่งผู้แต่งปรับเปลี่ยนเนื้อความใหม่ให้คนไทยสามัคคีกันเพื่อผ่านพ้นวิกฤติภัยโควิด-19

6.1.4 การปรับเปลี่ยน

วิธีการนี้เป็นการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนข้อความจากบทเพลงต้นแบบเพื่อสื่อ “สาร” ให้แก่ตัวบทใหม่ ดังตัวอย่างเพลง “อยู่ไปไม่มีเธอ” ของวงแบล็คเฮด ซึ่งมีรัฐพี สายแสงจันทร์ หรือ ปู แบล็คเฮดเป็นนักร้องนำ ได้นำบทเพลงนี้มาปรับเปลี่ยนถ้อยคำและเพิ่มเติมเนื้อความบางส่วนเป็นเพลง “อยู่ไปไม่มีงาน” สื่อความจากการอยู่อย่างไม่มีคนรักมาเป็นการอยู่อย่างไม่มีงาน อันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ตกงานและมีหนี้สิน

6.1.5 การแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่ผสมกับการพาดพิงเนื้อร้องจากบทเพลงอื่น

วิธีนี้ผู้แต่งเพลงจะสร้างสรรค์เนื้อเพลงขึ้นมาใหม่และยังได้มีการพาดพิงถึงเนื้อร้องในบทเพลงอื่น ๆ ด้วย โดยยังคงท่วงทำนองเพลงเดิมของเพลงนั้น ๆ กล่าวคือ เพลงที่แต่งใหม่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 แต่ใช้ท่วงทำนองเพลงเดิม ดังตัวอย่างเพลง COVID WUP โควิดวับ ของโอ อภิสิทธิ์ เป็นเพลงที่แต่งเนื้อร้องใหม่ โดยไม่มีเค้าของถ้อยคำสำนวนของเนื้อความเดิมเลย และใช้ทำนองเพลงที่ได้รับความนิยมจากเพลง WIP WUP ในขณะเดียวกันก็พาดพิงเนื้อร้องจากเพลงอื่น ๆ เข้ามาประกอบ โดยยังคงเนื้อหาและทำนองเดิมของเพลงนั้น ๆ ไว้ อันจัดเป็นการสืบสรรค์ด้วยการแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่ผสมกับการพาดพิงเนื้อร้องจากบทเพลงอื่น โดยที่เพลงที่แต่งใหม่และบทเพลงที่นำมาพาดพิงยังใช้ท่วงทำนองต้นแบบ ซึ่งในเพลง COVID WUP โควิดวับ ได้พาดพิงข้อความจากบทเพลง I need somebody ของสุกฤษฎี วิเศษแก้ว เพลงสิ่งนาง ของมนต์สิทธิ์ คำสร้อย และเพลงบ้านเรา ของสุเทพ วงศ์คำแหง มาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาของเพลงที่แต่งใหม่สื่อถึงการรักษาสุขภาพอนามัยไม่ให้ติดโรคโควิด-19

6.1.6 การใช้จังหวะ ลีลา ท่วงทำนองหรือฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านมาใช้ในบริบทใหม่

วิธีการนี้ผู้แต่งใช้จังหวะ ลีลา ท่วงทำนองหรือฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านมาใช้สื่อเรื่องราวในบริบทใหม่ ซึ่งเป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 เพลงพื้นบ้านมีท่วงทำนองและลีลาการขับร้องเป็นไปตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่นหรือภูมิภาค จากเหตุการณ์วิกฤติโควิด-19 ผู้แต่งเพลงนำเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว มาสื่อเนื้อหาใหม่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโควิด-19 เช่น เพลงฉ่อยร่วมใจต้านภัย COVID-19 ของร้อยตำรวจเอกหญิงนิสากร จิตถนอม เพลงทั่วไทยร่วมใจสู้ภัยโควิด (เมตเลย์ 4 ภาค) ทำนองเพลงเกี่ยวข้าว เพลงนี้ผลิตโดย Police tv UCI MEDIA และเพลงพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หมอลำ ซึ่งเนื้อหาที่ใช้ร้องหมอลำ เรียกว่า กลอนลำ อันเป็นบทร้องที่ถ่ายทอดเรื่องราวทางคติโลกและคติธรรม ปัจจุบันมีการปรับแปลงเนื้อร้องและการปรับตัวของหมอลำให้เข้ากับกระแสความเป็นไปของโลก บทร้องหรือเพลงที่นำมาร้องก็จะเป็นเพลงที่อยู่ในกระแสนิยม และในบริบทของสถานการณ์โควิด-19 หมอลำได้นำเอาผลกระทบจากเหตุการณ์มาแต่งเป็นกลอนลำ สื่อความรู้สึกและความคิด เช่น ลำกลอนโควิดของนางทองแปน พันบุปผา (หมอลำทองแปน)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นมิติของการสืบสรรค์วรรณศิลป์จากบทเพลงเดิมหรือบทเพลงต้นแบบมาสร้างใหม่เพื่อสื่อ “สาร” หรือความหมายใหม่ไม่ว่าจะเป็นการดัดแปลง การล้อเลียน การพาดพิง การปรับเปลี่ยน การสร้างใหม่ผสมกับตัวบทเดิม และการใช้จังหวะ ลีลา ท่วงทำนองหรือฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านมาใช้กับบริบทใหม่ อันเป็นการสืบสรรค์

ทั้งในแง่ของการสืบทอดลีลา ฉันทลักษณ์เชิงคีตศิลป์แล้วนำมาใช้กับการสื่อสารเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในบริบทใหม่ ตลอดจนการสร้างสรรค์ตัวบทใหม่ที่ปรับเปลี่ยนมาจากตัวบทเดิมเพื่อสื่อ “สาร” หรือความรู้สึกนึกคิดใหม่ ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

6.2 การสืบสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยกับการสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19

ในสังคมไทยเกิดปรากฏการณ์การสร้างสรรค์บทเพลงทั้งการปรับเปลี่ยนเพลงยอดนิยมแต่อดีตและปัจจุบันมาสืบสรรค์ อันหมายรวมถึงการสร้างสรรค์หรือแต่งใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 บทเพลงเหล่านี้จัดเป็นงานสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเรื่องของความคิดจิตใจ อันสื่อแสดงประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึก ดังนี้

6.2.1 ความหวาดกลัว วิตกกังวล และทุกข์ใจท่ามกลางการระบาดของโรคโควิด-19

ในสถานการณ์ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งลุกลามไปทั่วโลกนั้นเป็นการเผชิญภัยร่วมกันของมวลมนุษยชาติ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงผสมผสานลีลาท่วงทำนองเป็นสื่อให้มนุษย์เกิดความอบอุ่นทางใจ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นบันทึกประสบการณ์ร่วมทางอารมณ์ของมนุษย์ บทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นของคนไทยในสังคมไทยบันทึกความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมไทยและโลกที่ต่างร่วมชะตากรรมเดียวกันนี้ ดังตัวอย่างความว่า “คนทั้งโลก ต่างก็ผวา พิษภัยของโคโรนา” (ณกรณ์ ชูรักษ์, 2563) และ “เมื่อคิดให้ดี โรคนี้ ร้ายกาจ โควิดมาแล้วระบาด เช็ดขยาดกันทั้งโลก ป่วยตาย มากหลาย พาใจให้ผวา เชื้อโรครมาหลอกหลอน” (Kheaw Kheaw, 2563)

บทเพลงตัวอย่างข้างต้นบันทึกประสบการณ์ทางอารมณ์ของมนุษย์ในโลก ซึ่งต่างหวาดกลัว จากถ้อยคำสื่อความรู้สึก เช่น “ผวา” “พิษภัย” “ร้ายกาจ” “เช็ดขยาด” และยังมีอีกหลายบทเพลงกล่าวย้ำอารมณ์นี้ว่า “ทั่วโลกกำลังกลัวว่า โควิดนั้นมันอันตราย” (จิ๋ว บุตุ, 2564) หรือกล่าวถึงอารมณ์และการสร้างสรรค์เพลงเกี่ยวกับวิกฤติโควิดว่า “ต้องหวาดผวา จึงร้องเป็นเพลงระบายความในใจ” (แฟนต้า พันธุ์ประทุม, 2563) ส่วนอารมณ์หรือความรู้สึกนึกคิดในท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาดในสังคมไทยนั้นไม่แตกต่างกัน ดังบทเพลงว่า “โรคร้ายระบาดลุกลามไปทั่ว สร้างความหวาดกลัว หมู่ประชาชน” (แก้ว มดคันไฟ, 2564) หรือ “เป็นยุคที่คนไทยต้องหวาดผวา” (เพชรสาคร นครชัย, 2564)

การสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากหวาดระแวง กลัว ทุกข์ อันเกิดจากความเชื่อว่า จะติดเชื้อแล้ว อารมณ์ดังกล่าวยังสื่อสะท้อนผ่านบทเพลงอื่นว่า กลัว พิษภัยของโรคโควิด-19 หากเกิดติดเชื่อว่า “เธอคือโควิด ทำลายปอดทั้ง 2 ข้างที่ฉันมี แพร่เชื้อรวดเร็ว และมีผลต่อชีวิต ฉันกลัวและเผ่าคิด ว่าฉันติดแล้วหรือยัง...” (KH Bannaa, 2563) กล่าวว่าเป็นพาหะนำเชื้อ กลัวและทุกข์จากการถูกเลิกจ้างงาน ทุกข์ท้อของคนที่ได้รับผลกระทบต่างรอบเยียวยา ทั้งกลัวทั้งทุกข์และท้อเพราะโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ดังผู้ที่

หมายหมั้นจะแต่งงานก็ต้องเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด เช่น บทเพลง “โควิดรอบ 2 ย่านค่าตองสิพัง” ของขุน นรินทร์ หรือทักลัว ทูทซ์ ท้อ สับสน ไม่รู้ว่าสถานการณ์โควิด-19 จะจบลงเมื่อใด

6.2.2 ความรัก คิดถึง ห่วงใยในสถานการณ์วิกฤติของโรคโควิด-19

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีอัตราความรุนแรงในการแพร่กระจายและอัตราความเสี่ยงที่จะติดเชื้อได้ง่าย อันก่อให้เกิดความรุนแรงที่คุกคามวิถีชีวิตของมนุษย์ในประเทศไทยช่วงเดือนมีนาคม 2563 ได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรและขยายระยะเวลาไปจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2563 และต่อมามีการผ่อนคลายการบังคับใช้บางมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากมาตรการของภาครัฐหรือหน่วยงานจากภาครัฐในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เริ่มการระบาดของโรคโควิด-19 (มีนาคม 2563) จนกระทั่งเกิดการระบาดรอบใหม่ (ธันวาคม 2563) และปัจจุบันเกิดการระบาดใหม่อีก (เมษายน 2564) ซึ่งยังไม่คลี่คลายมาตรการในช่วงที่มีการระบาดรุนแรงมีการปิดประเทศ หรือปิดเมือง (Lock down) หรือรุนแรงบางพื้นที่ที่มีการปิดเมืองเฉพาะจังหวัดที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อมาก รวมถึงมาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของการติดเชื้อและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค

ในบริบทของโควิด-19 ที่ต้องมีมาตรการป้องกันทั้งในระดับประเทศ องค์กรและบุคคล สำหรับมาตรการฉุกเฉินนั้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รวมถึงการไม่ได้เดินทางไปมาหาสู่กันตามปกติ หรือวิถีทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ต้องหยุดชะงักเพื่อไม่ให้เกิดการรวมตัว อันจะก่อให้เกิดการแพร่เชื้อได้ ดังบทเพลง “มีแต่โควิด” ของรวมศิลป์ ความว่า “อย่าเพิ่งสาตน้ำ อย่าเพิ่งคำหัว อย่าเพิ่งกลัวที่จะต้องห่าง อย่างน้อย ๆ ก็ต้องเป็นห่วงผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ตายายที่นั่นเป็นห่วง กว่าใคร ๆ” (หนุ่ม กะลา, 2563) โดยสื่อความสำคัญว่า “อย่าเอาไวรัสไปฝากแทนความรัก อย่าเอาโรคภัยไปฝากให้ครอบครัว ต้องดูแลร่างกาย อย่าไปไหนให้กักตัว” ในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ความรัก คิดถึง หรือห่วงใยจำต้องปรับความรู้สึกไปตามบริบทของสถานการณ์ในลักษณะ “ตัวอยู่ไกล แต่ใจ บ่ห่าง” (ชวี เมืองเถิน, 2563)

อย่างไรก็ตาม การสื่ออารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับความรัก คิดถึง และห่วงใยในบริบทโควิด-19 นี้เป็นความรู้สึกที่ต้องกระทำอย่างตรงกันข้ามเพื่อเป็นการป้องกันการนำเชื้อไวรัสโควิด-19 ไปสู่ผู้ใกล้ชิดหรือครอบครัว ตลอดจนพี่น้อง เพื่อน หรือคนรัก นิยามของความรู้สึกนี้มีกล่าวถึงไว้ชัดเจนในเพลง “วิกฤตพีเดีย” ความว่า “ถ้าหากว่าคิดถึง แปลว่าไม่ต้องมาหา ความหมายของการได้มองจ้องตา คืออยู่บ้านไป หากจะพูดว่ารัก แปลว่าไม่ต้องมาเจอได้ไหม ยิ่งอยู่ไกลกันสักเท่าไร ยิ่งดีเอง” (ชนกฤต พานิชวิทย์, 2563)

6.2.3 ความเหงา เศร้า เสียใจ และหดหู่ในวิกฤตการณ์ที่เกิดจากโรคโควิด-19

จากวิกฤตการณ์ที่โลกเผชิญกับโรคระบาดโควิด-19 นี้เป็นปรากฏการณ์ที่กระทบต่อวิถีชีวิตในวงกว้าง สำหรับความรู้สึกท่ามกลางภัยพิบัติที่กำลังเผชิญมีหลายบทเพลงสื่อประสบการณ์ทางความรู้สึกในช่วงสภาวะการณ์เช่นนี้ ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความจำเป็นและจำยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตเพื่อลดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นการกักตัว การงดเดินทางไกลหรือเดินทางต่างประเทศ งดการรวมกลุ่มหรือพบปะสังสรรค์ งดกิจกรรมสืบสานประเพณีของไทย วิถีของการปรับเปลี่ยน ซึ่งต่างจากวิถีของการใช้ชีวิตแบบเดิมส่งผลให้เกิดความเหงา เศร้า เสียใจ และหดหู่อันเกิดจากวิกฤตการณ์โควิด-19

อาณาจักรการทำลายล้างของโควิด-19 นี้ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงสื่ออารมณ์ความรู้สึก โศกเศร้า ด้วยการผสมกับท่วงทำนองเพลงเศร้าจากบทเพลงเดิม ดังตัวอย่างจากเพลง “จดหมายจากแม่” ของสันติ ดวงสว่าง ซึ่งเนื้อเพลงบอกความลำบากทุกข์ตรอมตรมของแม่กับเหตุการณ์ที่พ่อถูกโจรฆ่าและน้องสาวถูกข่มขืนจนเสียชีวิตเป็นไปบ้า โดยนำท่วงทำนองเดิมมา และสืบสรรค์บทเพลงด้วยการปรับเปลี่ยนเนื้อความใหม่เป็นภัยร้ายแรงของโควิด-19 ที่ทำให้โศกศัลย์ยิ่ง ดังชื่อบทเพลงใหม่ว่า “โควิดมาน้ำตาหลัง” ของยอดรัก พัทพ์แดนใต้

การสื่อความรู้สึกเหงา เศร้า เสียใจ และหดหู่ไม่ได้เกิดจากการรับรู้ถึงภัยร้ายของโควิด-19 เพียงอย่างเดียว หากโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนทั่วไปที่ต้องปรับตัวสู่วิถีปกติใหม่หรือ New Normal หรือกล่าวได้ว่าโรคระบาดไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อ วิถีชีวิตด้านการทำงาน การเดินทาง การปฏิสัมพันธ์กันในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและถูกจำกัดผู้คนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไม่สามารถทำงานหรือมีรายได้ตามปกติ บางส่วนต้องตกงาน ไม่มีรายได้ การปิดกิจการร้านค้า ผลเหล่านี้สร้างความหมองเศร้า หดหู่ เสียใจให้กับประชาชนอย่างถ้วนทั่ว ดังบทเพลงต่างๆ สื่อความรู้สึกว่า “โควิดสิบเก้า คนจนต้องเศร้า น้ำตาไหลริน” (ภิญโญ เพชรชุมพร, 2564) หรือบทเพลงมีความว่า “คนไทยทั้งหลาย รายได้หายหมด...ชีวิตโศกศัลย์สุดรันทด คิดแล้วสลดในดวงใจ” (เทพไท เสนพงศ์, 2564) หรือเพลง “โควิดเอ๋ย” มีความว่า “วันเวลาก็ผ่านมานานแล้ว แต่โรคร้ายมันยังไม่หายไป ทำให้คนต้องตกงาน ต้องเสียใจ และโควิดมันทำให้ต้องเหงา” (พีช วงทับสอง, 2563)

6.2.4 ความรังเกียจโรคร้ายโควิด-19

ปฏิกิริยาการสื่ออารมณ์แสดงภาวะรังเกียจที่มีต่อโรคโควิด-19ในสังคมไทยที่สื่อผ่านบทเพลงมักสื่อความให้โรคโควิด-19 ออกไปจากสังคมไทย อันหมายรวมถึงสังคมโลกด้วย การสื่อความรู้สึกอันเป็นความรังเกียจโรคร้ายนี้ปรากฏเป็นคำเรียกโรคโควิด-19 นั้นเป็น “โรคบ้า” “โรคห้าชาตาน” “โรคร้ายอัปรีดิ์” รวมถึงเป็น “เสนียดจัญไร” อันเป็นคำเรียกสื่อความหมายตลอดจนความรู้สึกที่เป็นไปในเชิงรังเกียจโรคร้ายดังกล่าว

ในแง่ของการสร้างสรรค์บทเพลงยังปรากฏการตั้งชื่อบทเพลงที่สื่อให้เห็นความรังเกียจที่มีต่อโรคอุบัติใหม่ ซึ่งเป็นโรคติดต่อที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของทุกคน เช่น “โควิด-19 ไปซะ” “ไปเถิดโควิด” “อย่าปล่อยให้โควิดลอยนวล” “โควิดก็ท้อแท้” “โควิด-19 โรคบ้าอยากฆ่ามัน” “ฝนผ่าห่าลง”

การสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์ซึ่งแสดงออกว่ารังเกียจโรคร้ายโควิด-19 ปรากฏเนื้อความเป็นความเปรียบว่า โควิด-19 “เป็นแขกที่ไม่ได้รับเชิญ” (พี สะเดิด, 2563) ปรากฏเป็นคำสั่ง “ร่วมฆ่าเชื้อวายร้าย อย่าปล่อยให้มันลอยนวล” (ธเนศ ศรีสวัสดิ์, 2563) ปรากฏเป็นคำถามโดยไม่สนใจหรือไม่ต้องการคำตอบ “โควิดเอ๋ย มาไซร มาทางไหน ก็ให้ไปทางนั้น ทั่วโลกกำลังกล่าวขาน ว่าโควิดนั้น ตัวอันตราย” ปรากฏเป็นคำกริยาให้ขับไล่ “ฝากเทวให้ช่วยปกป้องคุ้มภัย ไล่เสนียดจัญไร ให้ห่างไกลคนไทยสักที” (พัศศักดิ์ คงตุก, 2564) หรือคำกริยาสาปแช่งว่า “แช่งโรคระบาดให้ขาดใจตาย” หรือขับไล่อย่างสุภาพว่า “โปรดไปให้พ้น เพราะทุกคนเดือดร้อนขอโคจรไปพลัน” (“บุพเพสันนิวาส แปลง สู้โควิด”, 2563)

6.2.5 ความเบื่อหน่ายในบริบทของโควิด-19

วิถีชีวิตใหม่ภายใต้บริบทของโควิด-19 เป็นเหตุให้เกิดการโยกย้ายวิถีชีวิตแบบปกติ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงได้สื่อประสบการณ์ความรู้สึกของผู้คน ซึ่งอยู่ในบริบทโควิด-19 ดังตัวอย่างเพลง “เบื่อ เบื่อ เบื่อ” ของ Noth Getsunova & YOUNGOHM

การสื่อปฏิกริยาทางอารมณ์เป็นความเบื่อหน่ายเกิดขึ้นเพราะวิถีชีวิตที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งไม่มีทางทราบได้ว่าสถานการณ์นี้จะยุติลงเมื่อใด ชีวิตที่ไม่ปกติเหมือนเช่นเคยในสถานการณ์ระบาด ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเรื่องสุขอนามัย การยอมรับหรือปรับตัวสู่วิถีชีวิตใหม่ การจัดการความเสี่ยงด้านการงานและการเงิน สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์ บทเพลงซึ่งสืบสรรค์ขึ้นในช่วงสภาวะการณ์ของโรคอุบัติใหม่ยังคงสื่อประสบการณ์ทางอารมณ์อันเป็นภาวะความเบื่อหน่ายที่เผชิญอยู่ ดังตัวอย่างเพลงแปลง “จะขอยืนยันยืนยิมตั้งค์” ของปฐพี สายแสงจันทร์ หรือปู แบล็คแฮด ความว่า “ตั้งแต่วันนี้จะเป็นอย่างไรนั้น เก็บมาคิดทุกวัน กอดดินทุกคืน ได้แต่นั่ง ๆ นอน ๆ และวิตพื้น ปลูกต้นไม้ นั่งซึม เหม่อลอย ไอ้ กรรม” อันสื่อถึงการทำกิจกรรมเดิม ๆ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

6.2.6 อารมณ์ขันในห้วงเวลาวิกฤติโควิด-19

อารมณ์ขันที่สื่อแสดงโดยมีเพลงเป็นสื่อเพื่อผ่อนคลายความเครียด วิตกกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่วนมากปรากฏในลักษณะของการสืบสรรค์โดยนำบทเพลงเดิมมาปรับใช้ใหม่ในลักษณะของการดัดแปลง การปรับเปลี่ยน หรือการล้อจากเนื้อหาหรือตัวบทเดิมให้เป็นตัวบทที่สื่อเนื้อหาใหม่ในบริบทของโควิด-19 อย่างไรก็ตาม เป็นที่สังเกตว่าอารมณ์ขันที่แสดงผ่านบทเพลงมักแฝงน้ำเสียงอื่น เช่น เคืองแค้น รวมอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

บทเพลง “โควิดเอ๋ย” ว่า “โควิดเอ๋ย ทำไมเธอถึงไม่หลาบจำ สงกรานต์ ปีใหม่ ไม่มี...โควิดเอ๋ย ทำไมแพร่เชื้อไปง่ายตาย เสือกยังแพร่เชื้อไม่หยุด โควิดเอ๋ย โควิดเอ๋ย กูอยากตอยหน้ามึง” (พีช วงทับสอง, 2563)

บทเพลงแปลงข้างต้นปรับเปลี่ยนตัวบทหรือเนื้อหาจากเพลง “ตั้งต้น” ของศิลปิน COCKTAIL และ ตึก หรือศิริพร อยู่ยอด มาปรับเปลี่ยนโดยกล่าวถึงความตั้งต้นของโรคโควิด-19 ด้วยการใช้อรรถาธิบายแสดงพฤติกรรมของโรคร้ายนี้เสมือนเป็นมนุษย์ว่า “ไม่หลาบจำ” และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกแรกในเดือนมีนาคม 2563 และต่อมาเกิดระลอกใหม่เดือนธันวาคม 2563 บทเพลงดังกล่าวแสดงความไม่พอใจถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดที่โรคโควิด-19 ยังคงแพร่เชื้ออยู่โดยใช้คำว่า “เสือก” พร้อมทั้งสื่อความคิดซึ่งเกิดจากไวรัสชนิดนี้ที่ทำให้ไม่ได้ใช้ชีวิตตามวิถีปกติว่า “กูอยากตอยหน้ามึง” เสมือนโรคร้ายนี้มีตัวตนหรือเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดความไม่พอใจก็อาจทำร้ายกันได้ อันเป็นการใช้ภาษาสื่อความไม่พอใจ ซึ่งชังในขณะเดียวกันก็ให้อารมณ์ขันในการแสดงออกถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยากกระทำต่อเชื้อโรคร้ายที่เป็นภัยกับตน

จะเห็นได้ว่าบทเพลงที่แต่งมีการสืบสรรค์วรรณศิลป์ไม่ว่าเป็นการแต่งขึ้นใหม่หรือการนำบทเพลงเดิมมาปรับเปลี่ยนความ ดัดแปลง หรือล้อเลียน ล้วนเป็นผลผลิตทางสังคมที่ประสานสัมพันธ์กับบริบทของสังคมแห่งยุคสมัยในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 และการสืบสรรค์วรรณศิลป์ในบทเพลงร่วมสมัยได้สื่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์อันเกิดจากการรับรู้ ติความ และจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 และการสื่ออารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์วิกฤตินี้จะเห็นได้ว่าเป็นการสื่ออารมณ์ความรู้สึกที่เกิดกับตนเองหรือบุคคลอื่นหรือต่อบุคคลอื่นในสังคม และต่อโรคโควิด-19 นอกจากการสื่ออารมณ์ความรู้สึกแล้วยังหมายรวมถึงความคิดด้วย ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

6.3 การสืบสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยกับการสื่อ “สาร” ในสังคมไทยในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19

การสื่อ “สาร” อันเป็นสาระหรือเรื่องราวที่บทเพลงร่วมสมัยสื่อถึงบริบทของสังคมไทยในช่วงวิกฤติโควิด-19 ซึ่งแฝงไว้ด้วยจุดมุ่งหมายที่ต้องการสื่อ “สาร” ไปยังผู้ฟังหรือผู้เสพสารหรือสิ่งที่บทเพลงร่วมสมัยสื่อในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ตามลำดับของประเด็นที่พบมากไปหาน้อย และบริบทของเหตุการณ์ที่มีประเด็นใหม่ มีดังต่อไปนี้

6.3.1 การป้องกันการติดเชื้อ

บทเพลงที่สื่อ “สาร” ในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ที่ผลิตและสร้างสรรค์โดยศิลปินหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และประชาชนทั่วไปต่างสื่อ “สาร” สำคัญเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการติดเชื้อหรือแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นที่สังเกตว่า การใช้เพลงสื่อ “สาร” เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว

ให้ปลอดภัยจากโรคร้ายนี้มักเป็นบทเพลงที่เกิดจากการสืบสรรค์ กล่าวคือ นำบทเพลงร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ดังเพลง “พักก่อน COVID-19” ของหอมอฝ้าย หรือปัญจมาสน์ นิวาเวศน์ โรงพยาบาลเวชธานี (2563) ความตัวอย่างว่า “พักก่อน ใส่แมสก่อน แอลกอฮอล์ ล้างมือเต๋อ หยุดเต๋อ ยาก่อน อยู่ไทยก่อนเต๋อ พักก่อน”

การใช้บทเพลงเป็นสื่อแสดง “สาร” ในแง่ของการปฏิบัติตัวดังกล่าวแล้วยังปรากฏว่ามีบทเพลงซึ่งส่วนมากใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำเป็นคลิปวิดีโอประกอบเพลงสาธิตการล้างมือให้ถูกวิธี เพื่อป้องกันการติดเชื้อและเพื่อความสะอาดถูกสุขอนามัย อันเป็นการให้ข้อมูลการป้องกันโรคเบื้องต้น โดยกลุ่มแพทย์ พยาบาล เช่น บทเพลง “ถูๆ บิดๆ พิชิตไวรัส (COVID-19)” โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผลิตโดยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปรับปรุงจากเพลง “T26 โบกโบกโบก” (Ost. ป้าแฮปปี้ She ทำเยอะ)

นอกจากกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังมีการนำเอาบทเพลงหรือเพลงร่วมสมัยแนวเพลงเต้นรำ (dance music) ของศิลปินวัยรุ่นยอดนิยมที่เป็นเกิร์ลกรุ๊ปหรือบอยแบนด์มาปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เข้ากับสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ทำให้มีผู้ติดตามรับชมในช่องทางยูทูปเป็นจำนวนมากแล้ว องค์กรอื่น ๆ ก็ยังนำบทเพลงร่วมสมัยมาสืบสรรค์โดยผลงานทำนองเพลงเดิมเป็นสื่อรณรงค์ป้องกันการแพร่เชื้อโควิด-19 เช่น บทเพลง “บีทีเอส เต็นส์โควิด” โดยเจ้าหน้าที่ขนส่งมวลชนของบีทีเอส

6.3.2 การให้กำลังใจ

“สาร” สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์บทเพลงต้องการสื่อในห้วงวิกฤติโควิด-19 คือ เพื่อให้กำลังใจ ซึ่งปรากฏเป็นการให้กำลังใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และการให้กำลังใจคนไทยให้ผ่านพ้นวิกฤติสาธารณสุขภัยโควิด-19 นี้ไปด้วยกัน

1) ส่งกำลังใจให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 และการเผชิญกับโรคร้ายนี้มีทีมแพทย์ พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นด่านหน้าทำหน้าที่ปกป้องชีวิตของผู้คนให้ปลอดภัย ซึ่งต่างปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ การทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาผู้ป่วยในยามวิกฤติ และในภาวะนี้การส่งต่อกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ ศิลปิน นักแต่งเพลงและประชาชนทั่วไปร่วมสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อส่งพลังแรงใจให้บุคลากรทางการแพทย์

บทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อส่งกำลังใจให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขมักบอกเล่าการทำงานหนัก ไม่มีแม้วันเวลาพัก ดังตัวอย่างเพลง “เธอ” ของศิลปิน BoYdTonG (2563) ความว่า “เธอได้พักได้นอนกันบ้างหรือเปล่า? กินข้าวบ้างแล้วหรือ? ตื่นน้ำบ้างหรือยัง ... เธอ... ได้กลับไปพบครอบครัวตัวเองบ้างหรือไม่?” และเนื้อความแสดงให้เห็นพลังของการต่อสู้ว่า “ฉันนั้นรู้ว่าใจของเธอยังสู้ แต่เธอได้ถนอมร่างกายเธอเองบ้างไหม?... เธอกลายเป็นแนวหน้า

ของสงครามที่คงไม่จบลงง่าย ๆ” การรับรู้เรื่องราวการต่อสู้เหล่านี้เป็นเหตุของการรังสรรค์ผลงานเพลงเพื่อส่งต่อพลังแรงใจ

2) ส่งกำลังใจให้คนไทยทุกคนก้าวผ่านพ้นวิกฤติ

การสร้างสรรคบทเพลงในช่วงเวลาวิกฤติโควิด-19 ยังเป็นไปเพื่อสื่อ “สาร” ซึ่งเป็นการส่งกำลังใจให้คนไทยทุกคนให้ร่วมแรงร่วมใจ “สู้ไปด้วยกัน” และในสถานการณ์วิกฤติที่ยังไม่สามารถหยุดยั้งเชื้อโรคร้ายให้ยุติลงได้ การให้กำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดั่งศิลปินยืนยง โอภากุล หรือแอ๊ด คาราบาว ผู้สร้างสรรคบทเพลง “รวมใจไทยข้ามโควิด-19” ได้กล่าวส่งกำลังใจว่า “คนไทยพร้อมฝ่าวิกฤติโควิด-19 อย่างรู้เท่าทัน ฝันร้ายจะมลายไป ด้วยเราคนไทยร่วมกันฝ่าฟัน” (แอ๊ด คาราบาว, 2563)

ในแง่การสร้างสรรคบทเพลงร่วมสมัยเพื่อสื่อ “สาร” เป็นการส่งกำลังใจให้คนไทยรวมใจกันต่อสู้เพื่อฝ่าฟันวิกฤติโควิด-19 โดยเนื้อความสื่อให้ทุกคนอดทน มีความรัก มีความสามัคคี อันจะทำให้ก้าวผ่านอุปสรรคไปด้วยดี ไม่ยอมแพ้ และยังสื่อให้เห็นการส่ง “สาร” ที่จุดพลังให้คนไทยฝ่าวิกฤติโควิด-19 และเพื่อเติมพลังและกำลังใจให้คนไทยทุกคนลุกขึ้นสู้กับวิกฤติในครั้งนี้

6.3.3 การเตือนภัย

บทเพลงที่สื่อ “สาร” ในลักษณะของการเตือนภัยที่เกิดจากเชื้อร้ายไวรัสโควิด-19 ส่วนใหญ่ยังคงอ้างอิงมาตรการของรัฐบาล ดังบทเพลง “หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ของไข่ ทองคำ (2563) ความว่า “หยุดเชื้อเพื่อชาติ ทางการประกาศร่วมมือร่วมใจ ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใด กักตัวเองไว้อย่าไปสังสรรค์ ประคองชีวิต ข้ามผ่านวิกฤตินี้ไปพร้อมกัน” พร้อมทั้งกล่าวเตือนให้ระวังถึงพิษภัยของโควิด-19 ว่า “พี่น้องร่วมชาติ อย่าได้ประมาท ทำไม่สนใจ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัย เรามาร่วมใจหยุดเชื้อ เพื่อชาติ”

การใช้บทเพลงเพื่อสื่อ “สาร” อันเป็นการเตือนให้เห็นพิษภัยของโควิด-19 ปรากฏชัดตั้งแต่การตั้งชื่อเพลง เช่น บทเพลง “เตือนภัยโรคระบาด” ของยายแหลม ล่า่อง (2563) มีเนื้อความกล่าวเตือนไว้ว่า “จงหาทางป้องกันไว้ อย่าเผลอใจและประมาท” และ “อันตรายถึงชีวิต ให้ตื่นตัวอย่ามัวซ่า” รวมถึงบอกล่าวจุดมุ่งหมายหรือ “สาร” ที่ต้องการสื่อว่า “คนทั้งปวง พี่น้องไทยเฮนี่ เตือนกันด้วยหวังดี ชีวิตนี้มีคุณค่า”

6.3.4 การยกย่องและขอขอบคุณบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

ในแง่ของการยกย่องพบได้จากการใช้คำหรือความเปรียบเรียกบุคลากรทางการแพทย์ ดังคำเรียกที่ว่า “นักรบเสื้อกาวน์” หรือ “นักรบในชุดขาว” อันเป็นการสื่อให้เห็นการทำหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นด่านหน้าในการรับมือกับไวรัสโควิด-19 สำหรับการเป็น “นักรบ” คือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการต่อสู้เพื่อเอาชนะศัตรู หากในบริบทของสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 เปรียบเป็นการทำสงครามระหว่างมนุษย์กับเชื้อโรค และผู้ที่มี

ความสามารถในการต่อสู้เพื่อเอาชนะศัตรูหรือเชื้อโรค ซึ่งเรายกย่องว่าเป็น “นักรบ” คือ บุคลากรทางการแพทย์ทุกคน

นอกจากเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่สู้ศึกในสงครามกับเชื้อโรคแล้วยังเปรียบเป็นผู้เห็นอกเห็นใจ ทั่วไปว่าเป็น “ยอดมนุษย์ชุดขาว” ดังเพลงชื่อเดียวกันนี้ของตรัย ภูมิรัตน์ และยกย่องเป็น “นางฟ้าเทวดาช่วยเหลือคน” ในบทเพลงชื่อ “โควิด-19” ของโก๋ก้อง กาแฟสามัญชน การทำหน้าที่อย่างเสียสละของบุคลากรทางการแพทย์ยังได้รับการยกย่องและบันทึกไว้ในบทเพลงว่าเป็นเสมือน “แสงเดี๋ยว” ซึ่งสว่างไสวท่ามกลางความมืดมิด จากเพลงของศิลปินแวนใหญ่ และเป็น ผู้ที่มี “หัวใจสีขาว” จากการปฏิบัติงานตามหน้าที่หากเปี่ยมด้วยจิตใจอันงดงามและหาญกล้าในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งเป็นความยกย่องในบทเพลงของบ้าง หรือนครินทร์ กิ่งศักดิ์

นอกจากการสร้างสรรคบทเพลงเพื่อสื่อ “สาร” การยกย่องบุคลากรทางการแพทย์และ สาธารณสุขแล้วยังมีบทเพลงอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการสื่อ “สาร” เป็นความต้องการบอกกล่าว คำขอบคุณ ดังตัวอย่างบทเพลง “นักรบในชุดขาว” ของมนต์ชีพ ศิวะสินางกูร (2563) ความว่า “อยากมอบคำขอบคุณ ขอขอบคุณ จากใจของพวกเรา แต่นักรบในชุดขาวทุกคน” หรือบทเพลง “ขอบคุณค่ะ” ผลิตโดย Polarbearstudios (2563) ดังตัวอย่างว่า “ขอบคุณนะค่ะ ที่รับภาระอันหนักหนา ที่ช่วยรักษา เยียวยาทุกคนให้หายดี”

6.3.5 การประชาสัมพันธ์ให้ฉีดวัคซีน

บทเพลงที่สื่อ “สาร” เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หรือเชิญชวนให้ประชาชนฉีดวัคซีนมี สร้างสรรค์ขึ้นหลายบทเพลงเริ่มในเดือนพฤษภาคม 2564 ทั้งนี้เนื่องจากการระบาดระลอกใหม่ ของเชื้อไวรัสโควิด-19 สายพันธุ์อังกฤษ ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้าง จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็วและสูงเป็นหลักพันหรือหลายพันต่อวัน การแพร่ระบาดที่อยู่ในอัตราสูงนี้จำเป็นต้องมีการกระจายและฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค รวมถึง เพื่อสร้างความมั่นใจต่อกรณีข่าวคราวการพบอาการข้างเคียงหลังฉีดวัคซีนโควิด-19

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น บทเพลงเป็นสื่อแสดง “สาร” รณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนฉีดวัคซีน ดังที่ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี หรือ PMOC ได้เผยแพร่เพลงแร็ป ซึ่งแต่งโดยนายแพทย์ปรัญญา สากิยลักษณ์ โรงพยาบาลศิริราช เนื้อเพลงสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ กล่าวเชิญชวนให้ประชาชน “รีบไปฉีดวัคซีน” โดยกล่าวถึงข้อดีของการฉีดวัคซีนทั้งเรื่องของการลดความรุนแรงจากการติดเชื้อ การกลับไปใช้ชีวิตปกติได้เร็วขึ้น นำไปสู่การเปิดประเทศได้ รวมถึงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจะคืนสู่ภาวะปกติ และชี้ให้เห็นว่า “วัคซีนที่ดีที่สุด ก็คือ วัคซีนที่ฉีดได้เร็วที่สุด”

6.4 มุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19

บทเพลงที่สร้างสรรค์นอกจากสื่อความรู้สึกนึกคิดแล้วยังรวมหมายถึงการสื่อมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ตามลำดับประเด็นที่พบและปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกใหม่อันเป็นบริบทของเหตุการณ์ช่วงนั้น ๆ ด้วย ดังนี้

6.4.1 โควิด-19: เป็นโรคร้ายทำลายและคุกคามมนุษย์

บทเพลงจำนวนมากที่สร้างสรรค์ขึ้นต่างสื่อให้เห็นมุมมองหรือวิถีคิดของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อโรคไวรัสโควิด-19 ซึ่งต่างมองว่าโควิด-19 นั้นเป็นโรคร้ายคุกคาม ถ้อยคำที่สื่อแสดงความรู้สึกของโรคมักเป็นเชิงเปรียบเทียบที่สื่อมุมมองว่าไวรัสโควิด-19 คือ “โรคห่า” หรือ “โรคห่าซาตาน” อันสื่อถึงความคิดว่ารุนแรงและทำลายมีนัยถึงโรคร้ายในอดีตอย่างโรคห่า หรือ กาฬโรคที่ระบาดและคร่าชีวิตผู้คนไปจำนวนมาก และนัยถึงถึงความโหดร้ายประเภทผีห่าซาตาน ซึ่งมีฤทธิ์และเลวร้ายทำให้ผู้คนหวาดกลัว รวมถึงเป็นถ้อยคำที่ว่าโรคนี้ด้วยความซิงซังรังเกียจหรือคำเรียกโรคว่า “ผีห่า” อันเป็นนัยถึงความเลวร้ายของโรคทำนองเดียวกับความคิดที่มีต่อผีหรือปีศาจที่มีฤทธิ์ทำให้คนตายคราวละมาก ๆ ว่า “ผีห่า” หรือเป็นโรคที่ทำลาย ทำให้ตายหรือสูญเสียชีวิตจากคำว่า “โรคมรณะ” หรือ “ไวรัสมรณะ” นอกจากนี้ยังใช้คำบอกความร้ายแรงของโรคที่กระทำต่อมนุษย์ เช่น “กัดกิน” “สังหาร” “ระราน” “ป่วนวุ่นวาย” ถ้อยคำต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งที่เป็นนัยและแสดงกริยาที่สื่อความร้ายแรงตามลำดับล้วนสื่อให้เห็นมุมมองที่มีต่อโรคระบาดไวรัสโควิด-19

6.4.2 โควิด-19: ส่งผลกระทบเป็นปัญหาด้านการงานและการเงิน

ปัญหาด้านการเงินและการงานในบทเพลงสื่อมุมมองถึงชีวิตของผู้คนตั้งแต่กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งถูกเลิกจ้างจากการที่โรงงานปิดกิจการ ทำให้สูญเสียรายได้ ไม่มีเงินจับจ่ายใช้สอย กลุ่มอาชีพศิลปิน หมอลำ นักร้อง นักแสดงถูกยกเลิกงาน กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวมีคนตกงานจำนวนมาก บริษัทห้างร้านทยอยปิดตัว กลุ่มผู้มีอาชีพค้าขายก็มีรายได้ลดลงหรือขายของไม่ได้

ในแง่ของบทเพลงที่สื่อมุมมองให้เห็นปัญหาการงานและหนี้สินในภาวะวิกฤติโควิด-19 มักปรากฏเป็นเนื้อความและการตั้งชื่อเพลง เช่น “โควิดอดตาย” ของตุ้ย กรพจน์ หรือ “โควิดพาจนระลอก 3” ของศิลปิน หนึ่งศรีโต ศ. ศรีพัฒน์ “โควิดมาช้า” ของแตงกวา นวภรณ์ “โควิดชีวิตคนจนเศร้า” ของภิญโญ เพชรชุมพร บทเพลงแปลง เช่น “นอยด์ครับ” และ “อยู่ไปไม่มีงาน” ของวงแบล็คเฮด ซึ่งสื่อมุมมองถึงถึงปัญหาโรคโควิด-19 ที่ส่งผลต่อชีวิตด้านการงานการเงินการงาน

6.4.3 โควิด-19: คนไทยควรร่วมมือกันต้านภัยร้ายและมีจิตสำนึกแบ่งปัน

สถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่ยังไม่ยุติและการมีวิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่หรือ New Normal เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่นต้องดำเนินต่อไป ท่ามกลางความหวังให้เหตุการณ์แห่งความเลวร้ายผ่านพ้นไป บทเพลงต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นผู้สร้างสรรค์จำนวนมาก

สื่อความหมายอันทำให้เห็นมุมมองในวิกฤตการณ์โควิด-19 ดังเช่นบทเพลง “ส่งหัวใจไปให้กัน (สู้ภัยโควิด-19)” สื่อมุมมองถึงความร่วมแรงร่วมใจต้านภัยโควิด-19 ว่า “เราพร้อมจะสู้ไปด้วยกัน ด้วยหัวใจที่มุ่งมั่น ... हमिन पन प्युहा रे सामकिकि एके अंगे बन” (แสน ราชสิทธิ์, 2564) บทเพลง “โควิด-19 ไวรัสมรณะ” สื่อให้เห็นมุมมอง มีความว่า “สู้วิกฤตกันด้วยใจ คุณธรรมจำต้องมี” (สมพงศ์ วงลูกเหล็ก, 2563) ซึ่งเป็นวิธีคิดหรือมุมมองว่าในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 เป็นช่วงเวลาที่คนไทยควรร่วมมือร่วมใจป้องกันตนเองและประเทศให้ปลอดภัยด้วยจิตสำนึก แบ่งปัน มีคุณธรรม รับผิดชอบต่อส่วนรวม ตลอดจนให้ความร่วมมือต่อสู้กับเชื้อโรคร้ายนี้

6.4.4 โควิด-19: ขอบูบ้านเมืองฟังเสียงความเดือดร้อนประชาชน

มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของทางราชการหรือภาครัฐ เป็นไปเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย ในขณะที่เดียวกันมาตรการที่เกิดจากการป้องกันโรคโควิด-19 ก็ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และสังคมในยุค New Normal ไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจกลับมาเหมือนปกติ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงได้สื่อความคิดหรือมุมมองให้ผู้นำ โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีเห็นถึงความเดือดร้อนของประชาชน ดังตัวอย่างกรณีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในบทเพลงแปลง “โควิด อิดใจ” ของเอ็ดดี้ ตลาดแตก (2563) กล่าวถึงภาวะความลำบากช่วงสถานการณ์โควิด-19 ว่า “งานไม่มีก็พึ่งแต่ สร้อยคอ นาฬิกา ก็เอาจำนำไป ก็เงินที่หาได้มาก็พอประทัง” พร้อมกับสื่อความถึง “ลุง” หรือนายกรัฐมนตรี ถึงชีวิตที่ยากลำบาก ซึ่งทรัพย์สินเงินทองก็ร่อยหรอและแทบจะไม่มีแล้วว่า “เขาต้องทำยังไง ลุงก็ลงมามองได้ ถ้าอยากให้คนไทยมีชีวิตที่สุขสบาย” หรือบทเพลงแปลง “โควิด ภาวะติดมัย (cover ใจจะขาด)” ของสุริราชวงศ์เทวัญ (2563) กล่าวว่า “ลุงประกาศเคอร์ฟิว ปากก็หัว ไล่ก็ก๊วแล้วหนา หยุดเป็นเดือน งานก็เลื่อนทั้งเมษา” และได้สื่อความต่อถึงผู้นำว่า “วอนผู้ใหญ่ใจดี ช่วยทีผมไม่มีจะกิน เงินไม่มีเหลือแต่หนี้แต่สิน” หรือบทเพลง “โควิดมาซ้ำ” ของแตงกวา นวภรณ์ (2564) กล่าวว่า “อยากวิงวอนให้ผู้ใหญ่ไต่ยื่น ช่วยเรื่องหนี้สิน” อันเป็นการสื่อมุมมองให้ผู้นำเห็นและฟังเรื่องทุกข์ร้อนของประชาชนโดยเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจ แม้รัฐบาลจะมีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาแล้วก็ตาม หากก็มีบางส่วนที่ตกหล่นและเข้าไม่ถึง

6.4.5 วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขับไล่โรคร้ายออกจากชีวิตและสังคมไทย

วิกฤติโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต อันเนื่องมาจากความน่ากลัวของโรคและยังเป็นโรคอุบัติใหม่ ซึ่งระบาดไปทั่วโลก ทำให้เกิดความหวาดวิตกและแตกตื่น มีตัวอย่างบทเพลงยังสื่อความคิดด้วยการวอนไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ขับไล่ออกไป ดังบทเพลง “โควิดเห็ดให้คิดฮอด” ของแอมป์ ศิลา (2563) ความว่า “วอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สอยไล่โควิดเห็ด” หรือบทเพลง “โควิดมา น้ำตาไหล” ของจินตหรา พูนลาภ (2563) เนื้อเพลงกล่าวเป็นคาถาว่า “พุทธรังมัตจิต รั่มมั่งมัตใจ ศัตรูทั้งหลาย วินาศสันติ” และ “พุทธรังมัตจิต รั่มมั่งมัตใจ โรคภัยทั้งหลาย วินาศสันติ” พร้อมสื่อ

ความว่าเป็น “คาถาลวงปฎิยาธิลึงดำ ไส้โควิดท่องจำ จะแคล้วคลาดปลอดภัย” อันเป็นสื่อให้เห็นมุมมองถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าสามารถช่วยให้พ้นจากภัยของโรคร้าย

6.4.6 โควิด-19: ปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐ

1) เรื่องหน้ากากอนามัย

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 เกิดปัญหาเรื่องของหน้ากากอนามัยกลายเป็นสินค้าขาดแคลน โดยเฉพาะหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ ซึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล (ธีรพัฒน์ อังศุขवाल และชัชฎา กาลังแพทย์, 2563, น. 65) บทเพลงจำนวนมากสะท้อนถึงปัญหาการขาดแคลนหน้ากากอนามัย ดังในบทเพลงแปลง “อยู่บ้านต้านโควิด” ของบรรณ (2563) กล่าวถึงการหาซื้อหน้ากากอนามัย ว่า “ที่เขายกบอกว่า ขายหน้ากากไม่แพง ฉันทตามหาจนหมดแรง ยังไม่รู้ที่อยู่ไหน” ตลอดจนการเสียดสีรัฐบาลเรื่องนี้ ในบทเพลงแปลง “แอบนอยด์” ของปราโมทย์ ปาธาน (2563) มีความว่า “หน้ากากก็มีไม่พอใช้ มันหายไปไหนสองสามล้านตัน ไม่รู้ไปอยู่ที่ไหนบ้าง แต่เหมือนได้ยินว่าที่จีน” อันเป็นการสื่อให้เห็นปัญหาของการขาดแคลนหน้ากากอนามัยในช่วงต้นวิกฤติโควิด-19

2) เรื่องข้าวของมีราคาแพง

ในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ยังสะท้อนสถานการณ์ “ข้าวยากหมากแพง” หรือสินค้ามีราคาสูงขึ้น ในบทเพลงไทยร่วมสมัยสื่อให้เห็นถึงเรื่องการกักตุนสินค้า ดังตัวอย่างเพลง “โควิดเฮ็ดให้คิดฮอด” ของแอมบี ศิวา (2563) กล่าวว่า “ระบาดหนักคักแม่ อยู่ยากแท้ในแต่ละวัน คนทยอยกักตุนอาหาร อยู่ไผ่อยู่มันละเต้” หรือบทเพลง “อยู่บ้านต้านโควิด-19” ของบรรณ (2563) กล่าวถึงราคาสินค้า เช่น ไข่ไก่ ว่า “ประเทศประเทศไทย จะซื้อไข่ยังไม่เห็นแย่งกันแต่ละที่ ใจหายใจหาย” บทเพลง “แอบนอยด์” ของปราโมทย์ ปาธาน (2563) กล่าวถึงข้าวของราคาแพงแล้วยังเสียดสีการทำงานของรัฐบาล ความว่า “คงจะดี ถ้าเรามีคนที่นำสักคนหนึ่ง เพราะตอนนี้ มองไปยังไม่เห็นสักคนหนึ่ง ของก็แพง เงินทั้งตัวก็เหลือแค่พินหนึ่ง” และกล่าวยั่วว่า “ถึงตอนนี้ ทำจะทำอะไร ก็ทำสักทีหนึ่ง ทำสักทีหนึ่ง ช่วยทำสักทีหนึ่ง” จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้สร้างสรรค์บทเพลงสื่อถึงสถานการณ์ข้าวของแพง ตลอดจนเสียดสีความเป็นภาวะผู้นำของรัฐบาลช่วงต้นวิกฤติโควิด-19

3) เรื่องการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ต้นปี 2563 เป็นการระบาดระลอกแรก ต่อมาช่วงปลายปีเกิดการระบาดระลอกใหม่หรือระลอกที่ 2 และปัจจุบันตั้งแต่มีนาคม 2564 เกิดการระบาดใหม่อีกหรือจัดได้ว่าเป็นการระบาดในระลอกที่ 3 ซึ่งสถานการณ์ช่วงนี้เกิดจากสถานบันเทิง ทั้งนี้การติดเชื่อน่าจะเริ่มต้นมาจากสถานบันเทิงใน

จังหวัดปทุมธานี และเชื่อมต่อไปยังสถานประกอบการที่ทองหล่อเป็นลูกโซ่ (“สรุปจุดเริ่มต้นโควิดระบาดรอบ 3”, 2564)

ถึงแม้ว่ารัฐจะสามารถควบคุมและลดการระบาดรอบแรกได้ และรอบ 2 จบลงในวันที่ 31 มีนาคม 2564 กระทั่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอก 3 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564 ในระลอก 3 เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างรวดเร็ว อันมีปัจจัยมาจากเชื้อไวรัสกลายพันธุ์ โดยเฉพาะสายพันธุ์อังกฤษที่มีลักษณะติดต่อย่างง่ายและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว และการระบาดครั้งนี้มีผู้ติดเชื้อนอกจากนักดนตรี ดารา นักแสดง นักร้อง ดีเจ พนักงาน และนักท่องเที่ยว และอาชีพอื่น ๆ แล้วยังมีนักการเมืองระดับรัฐมนตรี ตลอดจนข้าราชการกรม กองต่าง ๆ และนักธุรกิจ (“แกะรอยโควิดไทย ระบาดครั้งที่ 3 แล้ว”, 2564) การระบาดระลอกที่ 3 นี้ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงมักสื่อเหตุการณ์อาจเป็นเหตุของการเกิดหรือสถานที่เกิด ความรุนแรง และผู้ติดเชื้อ ตลอดจนการปกปิดไหม้ไลน์ของผู้ติดเชื้อ ดังเพลง “โควิดพาจนระลอก 3” ของศิลปินหนังศรีโต ศ. ศรีพันธ์

ในบทเพลงสื่อเหตุการณ์โควิด-19 ระลอก 3 นี้ยังสื่อมุมมองของผู้แต่งเพลงถึงปัญหาการควบคุมสถานการณ์ที่ไม่เป็นผล ในขณะเดียวกันในบทเพลงก็เสนอมุมมองของการเกิดการระบาดระลอกใหม่นี้ ซึ่งกระทบต่อวิถีการทำมาหากินของคนจนอีกระลอกเพราะ “ความมั่งง่ายของคนรวย” (หนังศรีโต ศรีศิลป์, 2564) หรือจากการที่ภาครัฐใช้มาตรการควบคุมและขอความร่วมมือแต่นักการเมืองกลับไม่ปฏิบัติ ดังความสื่อในบทเพลงนั้นภาครัฐให้ประชาชน “...การ์ดอย่าตกหนา อยากสมน้ำหน้าตัวรัฐมนตรี ...เจ้านายระยำปากกันทำชั่ว เอาเงินภาษีพากันไปเที่ยวมั่ว...” (ยายแปน พันบุปผา, 2564)

4) เรื่องวัคซีน

จากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอก 3 เป็นไวรัสสายพันธุ์อังกฤษที่มีผู้ติดเชื้อกระจายจำนวนมากและไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งฉีดและกระจายวัคซีนภาครัฐประชาชนสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีนโควิด-19 ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารถึงผลข้างเคียงหรืออาการไม่พึงประสงค์ขั้นรุนแรง รวมถึงประสิทธิภาพของวัคซีน ทำให้ประชาชนขาดความมั่นใจ กอปรกับการบริหารจัดการวัคซีนโควิด-19 นั้นล่าช้า จากการสำรวจของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร (แม่โจ้โพลล์) สำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ หัวข้อ ประชาชนคิดอย่างไรต่อการบริหารจัดการวัคซีนโควิด-19 ของรัฐบาล ผลการสำรวจพบว่า คนไทยร้อยละ 68.25 เห็นว่าภาครัฐล้มเหลวในการบริหารจัดการวัคซีนโควิด-19 (วีร์ พวงเพิกศรี, 2564)

การบริหารจัดการวัคซีนของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและความมั่นใจเรื่องความปลอดภัยด้านสาธารณสุข ในบทเพลงแปลง “เลือก (วัคซีน)

ได้ใหม่” ของปราโมทย์ ปาทาน (2564) ผู้ปรับเปลี่ยนเพลงสื่อมุมมองถึงความไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของวัคซีน ว่า “หากสงสัย ว่าฉันจะไม่ฉีดยาได้หรือเปล่า อยากจะถามสักคำ ตอบมาได้ไหม ...กลัวตาย” และยังสื่อให้เห็นว่าวัคซีนโควิด-19 นั้น ไม่มีให้เลือก ดังความว่า “แล้วฉันเลือกอะไรได้ไหม เลือกยี่ห้อวัคซีนได้หรือเปล่า” และเนื้อความต่อจากนี้ก็สื่อความคิดถึงประสิทธิภาพของวัคซีนว่าถ้าเป็น “ของดี” ก็ทำไม่ถึงไม่ฉีดกันก่อน แต่ “พวกเรา ไม่มีสิทธิ์เลือกเลย” อันสื่อความถึง “พวกเรา” หรือประชาชนไม่มีสิทธิ์ได้เลือกยี่ห้อวัคซีนและไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของวัคซีนที่รัฐจัดหาให้อีกด้วย

6.4.7 การเรียน-การสอนออนไลน์สู่ชีวิตปกติวิถีใหม่ของครู-นักเรียน

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข ฉะนั้นระบบการเรียนการสอนจึงต้องปรับเปลี่ยน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิธีการทำงานของครูอาจารย์และต่อการจัดการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้านการศึกษา ซึ่งมีห้องเรียนที่เปลี่ยนไปจากการนำแพลตฟอร์มเทคโนโลยีเข้ามาใช้กับการเรียนการสอนผ่านออนไลน์

ในขณะที่นักเรียนต่างก็ต้องปรับตัวสู่วิถีความปกติใหม่ ดังการสื่อแสดงมุมมองความคิดไว้ในบทเพลง “โควิดอาละวาด” ของ RACHKOOB FT. SAIDEX (2563) กล่าวถึงสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนในแง่ของการใช้ชีวิตและการเรียน ความว่า “ใครว่าโควิดไม่ส่งผลต่อจิตใจ ฟังไปฟังมา ไม่เข้าท่า อดเจอเพื่อน เจอฝูง เรียนหนัก งานเยอะ จนสมอนั้นแทบจะบ้า” โดยเฉพาะในแง่ของการเรียนออนไลน์ ดังความว่า “เรียนออนไลน์แม่งโคตรจะหนัก” และสื่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีทั้ง “เซ็ง” “ชีวิตโคตรไม่แฮปปี้” หรือการเรียนที่ตามไม่ทันบ้าง ง่วงนอนบ้าง และปิดท้ายสื่อความถึงการสร้างสรรค์บทเพลงนี้เพื่อสื่อมุมมองว่าต้องการเป็นกระบอกเสียงให้ผู้ฟังหรือผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์หรือผู้ปกครองเข้าใจปัญหาด้านจิตใจและการเรียนออนไลน์ของเด็กในช่วงวิกฤติดังกล่าว

6.4.8 โควิด-19: ด้านทดสอบมนุษย์

การเผชิญกับวิกฤติโควิด-19 ของผู้คนไม่ว่าในสังคมไทยหรือโลกต่างมีประสบการณ์ร่วมในการต่อสู้กับภัยร้าย และเป็นเหมือนการต่อสู้กับสงครามที่มีศัตรูเป็นเชื้อโรคระบาด วิกฤติโควิด-19 ยังถือเป็นโศกนาฏกรรมของมนุษย์ (human tragedy) ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัว สับสน และเครียด ตลอดจนไม่รู้ว่าวิกฤตินี้จะจบลงเมื่อใดและอย่างไร หากเปรียบเทียบเป็นความสูญเสียที่ไม่อาจประเมินค่าได้อาจเปรียบเป็นคลื่นสึนามิยักษ์ (Tsunami) ที่กระแทกโลกไปนี้อย่างรุนแรง (บุญสิน ตั้งตระกูลวนิช, 2563)

ผู้สร้างสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและสังคมโลก รวมถึงเป็นผู้ที่เผชิญวิกฤติโควิด-19 ด้วยเช่นกันได้สื่อความคิดหรือมุมมองที่มีต่อวิกฤตินี้ให้ผู้คน

ได้ตระหนักร่วมกันว่าวิกฤติโควิด-19 นั้นมา “เดือนชีวิต ด้านทดสอบ” (สมพงษ์ วงลูกกลัก, 2563) ให้มนุษย์ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต และยังเป็นบททดสอบศักยภาพของมนุษย์ในการปรับตัวเผชิญกับวิกฤติ รวมถึงการวัดความสามารถในการบริหารจัดการวิกฤติ ดังความในบทเพลงเดียวกันนี้ว่า “ผู้นำ ผู้ตาม ต้องเข้าถึง เข้าใจ ร่วมต่อสู้กับโรคร้าย” นั่นคือการร่วมกันแก้ปัญหาในฐานะของผู้นำหรือผู้ตามเพื่อ “ผ่านพ้นภัยกันทุกคน”

6.4.9 โควิด-19: หวังไว้ไทยต้องชนะ

ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งมีความร้ายแรงเสมือนการทำสงครามและยังไม่จบสิ้น ในระลอกแรกของการระบาดแม้สามารถควบคุมการแพร่กระจายของโรคตามมาตรการและระบบสาธารณสุข หากต่อมาก็เกิดการระบาดระลอกใหม่ในรอบ 2 และรอบ 3 ซึ่งมีปัจจัยมาจากเหตุและบริบทที่ส่งผลกระทบต่อในทุกมิติรวมถึงมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทั้งสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ

ในวันที่ 16 มีนาคม 2563 นายกรัฐมนตรีของไทยออกแถลงการณ์ถึงสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 และปิดท้ายด้วยข้อความที่ว่า “ประเทศไทยต้องชนะ” ในเดือนเดียวกันนี้วันที่ 28 มีนาคม 2563 กลุ่มศิลปินมีชื่อเสียงและ Songwriters' club ได้รวมตัวกันสร้างสรรค์บทเพลง “ประเทศไทย...ยังงัยต้องชนะ” การสื่อความคิดและมุมมองในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ที่ปรากฏในบทเพลงไทยร่วมสมัยยังสื่อพลังเชิงบวกออกมาอย่างต่อเนื่อง ในการระบอบรอบ 2 มีตัวอย่างบทเพลง “ไทยสู้ไทยชนะ” ของศิลปินไท ธนาวุฒิ หรือธนาวุฒิ ชวชนาวารกุล หรือรอบ 3 ดังตัวอย่างบทเพลง “ส่งหัวใจไปให้กัน (สู้ภัยโควิด-19) ของแสน ราชสีห์ (2564) นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดสระแก้ว กล่าวว่า “เราต้องชนะโควิด เราส่งหัวใจไปให้กัน” ซึ่ง “เรา” ในที่นี้ก็คือคนไทยทุกคนต้องรวมพลังกันต่อสู้กับโรคร้ายด้วย “หัวใจ”

การสื่อมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ผ่านบทเพลงไทยร่วมสมัยดังกล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นถึงวิธีคิดทั้งที่เกี่ยวกับภัยของโรคระบาด ปัญหาที่กระทบต่อวิถีชีวิตในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการบริหารจัดการของภาครัฐ ในขณะที่เดียวกันบทเพลงร่วมสมัยดังกล่าวยังสื่อมุมมองเชิงบวกในแง่ของพลังแห่งความร่วมมือและการแบ่งปันของประชาชนชาวไทย การร่วมกันฟันฝ่าและการขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขั้บโลโรคร้าย อันสื่อให้เห็นความคิดความเชื่อตามวิถีไทยที่มีมาแต่โบราณ รวมถึงคนไทยต้องผ่านด้านทดสอบจากวิกฤติโควิด-19 ไปได้ และประเทศไทยต้องมีชัยชนะ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ามุมมองที่ปรากฏเป็นมุมมองที่มีต่อผลกระทบจากโควิดในมิติทั้งทางสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มุมมองที่มีต่อประชาชนในชาติ และมุมมองที่มีต่อผู้มีอำนาจ

7. บทสรุป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งคุกคามมนุษย์ในโลกและประเทศไทย หากท่ามกลางวิกฤติที่เกิดขึ้นเพลงหรือบทเพลงกลายเป็นสื่อร่วมสมัยที่ทำหน้าที่สื่อประสบการณ์ทางอารมณ์และความคิด และการสื่อ “สาร” ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ของผู้คนที่มิต่อเหตุการณ์ดังกล่าว

การสร้างสรรคบทเพลงไทยร่วมสมัยอาจเกิดจากนำบทเพลงเดิมมาปรับเปลี่ยนในลักษณะของการดัดแปลง การปรับเปลี่ยน หรือการล้อเลียนเป็นเนื้อหาใหม่เกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ผสานท่วงทำนองเดิมโดยมีทั้งบทเพลงที่ปรับเปลี่ยนหรืออาจเป็นบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่เหล่านั้นนับเป็นมิติของการสร้างงานที่จัดเป็นการสืบสรรค (Creative Perpetuation) และเป็นผลงานที่เป็นผลผลิตทางสังคมที่ผู้สร้างสรรค์นั้นรับรู้ ติความ อันเป็นไปตามพื้นฐานทางความคิดของผู้สร้างงานเป็นสำคัญด้วย

เป็นที่น่าสนใจว่าบทเพลงที่สร้างสรรค์ในช่วงแรก คือ ต้นปี 2563 ซึ่งโรคโควิด-19 กำลังแพร่ระบาดนั้นปรากฏในลักษณะของการสืบสรรคโดยการนำบทเพลงเดิมมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์วิกฤติโควิด-19 ผสานท่วงทำนองเดิมที่มีจังหวะ ลีลาเพลง แนวแร็ปและเพลงลูกทุ่งที่กำลังได้รับความนิยม เรียกได้ว่าเป็นการเสริมต่อทุนทางวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นการสื่อ “สาร” ที่ทำให้คนทั่วไปเข้าใจง่าย และส่วนมากจะใช้เพลงหรือบทเพลงเป็นสื่อเรื่องการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคโควิด-19 โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการล้างมือ ประกอบทำเดินเผยแพร่เป็นเพลงในช่อง YouTube และหน่วยงานที่ผลิตเพลงลักษณะดังกล่าวมักเป็นจากโรงพยาบาลและองค์กรภาครัฐ ส่วนระยะเวลาที่มีการสร้างสรรค์บทเพลงออกมาเป็นจำนวนมากทั้งในแง่ของของการปฏิบัติตัวเพื่อความปลอดภัยจากการติดเชื้อ การให้กำลังใจ ตลอดจนสื่อปัญหามิติทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม และปรากฏการสร้างสรรคจำนวนมากอีกครั้งในช่วงปลายปี 2563 อันเป็นช่วงของการระบาดระลอกใหม่หรือรอบ 2 และต่อเนื่องมาถึงการระบาดรอบ 3 เดือนเมษายน 2564 ซึ่งมีการสื่อปัญหาใหม่โดยเฉพาะกรณีของวัคซีนโควิด-19

บทเพลงที่ปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 จัดเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่สื่อให้เห็นประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในห้วงเวลาวิกฤติดังกล่าว โดยเฉพาะความหวาดกลัว วิตกกังวล และทุกขใจที่เกิดขึ้นกับผู้คนทั่วทุกมุมโลก และการใช้ชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคร้าย ฉะนั้นความคิดถึงความรัก หรือความห่วงใยจึงเป็นความรู้สึกที่ต้องกระทำในลักษณะของการอยู่ห่าง ๆ ไม่ใช่ชิดใกล้ เหมือนปกติ สถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ยังทำให้ผู้คนรู้สึกเหงา เศร้า เสียใจ และหดหู่ ซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุของโรคร้ายที่ทำให้เป็นสังคม New Normal ผู้คนรังเกียจเชื้อโรคไวรัสอันเป็น

ความรู้สึกรักอยากให้เชื้อโรคร้ายออกไปจากชีวิตและสังคมไทย รวมถึงสังคมโลก และบริบทของวิกฤติโควิด-19 ยังทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อบานปลาย ในขณะที่เดียวกัน การสร้างสรรค์บทเพลง โดยเฉพาะเพลงแปลงเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ยังทำให้เกิดอารมณ์ขันหรือรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ อันเป็นการต้านวิกฤติโควิด-19 อย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

บทเพลงไทยร่วมสมัยยังทำหน้าที่สื่อ “สาร” ในสังคมไทยในวิกฤตการณ์สาธารณสุขภัยโควิด-19 โดยเฉพาะในแง่ของการให้ความรู้พื้นฐานถึงการป้องกันการติดเชื้อโรค การให้กำลังใจคนไทยด้วยกันร่วมฝ่าฟันวิกฤติโควิด-19 และที่สำคัญยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนส่ง “สาร” ให้กำลังใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมถึงการยกย่องและขอบคุณบุคลากรดังกล่าวที่เป็นด่านหน้าเปรียบเสมือน “นักรบ” ผู้สู้ศึกในสงคราม และต่างทำหน้าที่ของตนอย่างเสียสละ นอกจากนี้ยังสื่อ “สาร” เป็นการเตือนภัย อันหมายรวมถึงการปลุกจิตสำนึกให้ผู้คนตระหนักถึงพิษภัยของโรคร้าย และใช้ชีวิตอย่างมีสติ ร่วมใจหยุดเชื้อเพื่อชาติ ตลอดจนเป็นสื่อ “สาร” ให้ประชาชนให้ความร่วมมือเข้ารับการฉีดวัคซีนเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ให้ทุกคนผ่านพ้นวิกฤติโควิด-19 ไปด้วยกัน

สำหรับการสร้างสรรค์บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สื่อมุมมองเกี่ยวกับชีวิตและสังคมของผู้คน ซึ่งประสบชะตากรรมเดียวกันว่าโรคไวรัสโควิด-19 เป็นโรคที่ทำลายและคุกคามมนุษยชาติ ผู้คนต่างได้รับผลกระทบส่งผลต่อการทำงานและการเงิน ในขณะที่เดียวกัน ผู้สร้างสรรค์บทเพลงก็สื่อความคิดหรือมุมมองให้คนไทยร่วมมือกันต้านภัยโควิด-19 และมีจิตสำนึกแบ่งปัน หากอีกมุมหนึ่งก็สื่อมุมมองให้เห็นว่ารัฐบาลโดยเฉพาะผู้นำหรือนายกรัฐมนตรีควรพึงเสียงความเดือดร้อนของประชาชน แม้จะมีมาตรการเยียวยาจากภาครัฐ แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังเข้าไม่ถึงและตกหล่น สินค้ามีราคาแพงหรือแม้กระทั่งการขาดแคลนหน้ากากอนามัยในช่วงต้นวิกฤติโควิด-19 และการที่ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของวิกฤติโควิด-19 แต่ระดับชนชั้นนำและข้าราชการระดับสูงกลับไม่ปฏิบัติ รวมถึงการบริหารจัดการวัคซีนในประเทศไทยเป็นปัญหาเรื่องคุณภาพและปริมาณที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีมุมมองจากครูและนักเรียน ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 และเป็นที่น่าสนใจว่าในบทเพลงไทยร่วมสมัยโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งยังสื่อมุมมองตามวิถีไทยแต่โบราณโดยวอนขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยขับไล่ไวรัสร้ายนี้ออกจากชีวิตของผู้คนและสังคมไทย อย่างไรก็ตามยังมีผู้สร้างสรรค์งานเพลงสื่อความคิดอันเป็นมุมมองเชิงบวกว่าวิกฤติโควิด-19 คือ ด้านทดสอบมนุษย์ในทุกชีวิตเผชิญและสื่อความคิดอันเป็นความหวังว่าคนไทยหรือประเทศไทยจะต้องชนะวิกฤติโควิด-19

การศึกษาบทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีผู้สร้างสรรค์เป็นจำนวนมากในช่วงสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 นี้ทำให้มองเห็นอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของคนไทยต่อการเผชิญกับวิกฤติภัยดังกล่าว อันเป็นการเรียนรู้วิกฤตสาธารณสุขภัยโควิด-19 ตลอดจนมุมมองหรือวิธีคิดผ่านการสืบสรรค์

วรรณศิลป์ในบทเพลงไทยร่วมสมัยและบทเพลงเหล่านี้ยังเป็นสื่อแสดงประสบการณ์ร่วมของผู้คนทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติด้วย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทเพลงไทยร่วมสมัยในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หากสถานการณ์โรคติดเชื้อโควิด-19 ยังไม่ยุติ และยังมีผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงเกี่ยวกับบริบทของสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ออกมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งควรศึกษาเพิ่มเติมอาจทำให้มีมิติของข้อค้นพบและขอบเขตของการศึกษาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาผลงานสร้างสรรค์วรรณศิลป์ประเภทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตินี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง/References

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับประเภทกิจการและกิจกรรม กลุ่มที่ 1. อักษรกราฟฟิกแอนดดีไซน์.
- แก้ว มดคันไฟ. (7 มกราคม 2564). โควิดปิดเมือง. Youtube. https://youtu.be/RAqZfn_wcSQ
- แกะรอยโควิดไทย ระบาดครั้งที่ 3 แล้ว. (18 เมษายน 2564). มติชนออนไลน์. https://www.matichon.co.th/covid19/thai-covid19/news_2678087
- ไข่ ทองคำ. (30 มีนาคม 2563). หยุดเชื้อเพื่อชาติ. Youtube. <https://youtu.be/CANpIKU0e5E>
- จ๊อบ ทูดู. (11 กุมภาพันธ์ 2564). มาไซร (โควิด). Youtube. <https://youtu.be/jYw4PxRoD-0>
- จินตหรา พูนลาภ. (23 มีนาคม 2563). โควิดมาน้ำตาไหล. Youtube. https://youtu.be/UNAWZ_ahNSY
- ณกรณ์ ชูรักษ์. (27 มีนาคม 2563). ฝ่าวิกฤตโควิด-19. Youtube. <https://youtu.be/1MEfVHCng1Q>
- แดงกวาง นวกรณ์. (11 พฤษภาคม 2564). โควิดมาช้า. Youtube. <https://youtu.be/dcSGE6Vx9y0>
- เทพไท เสนพงศ์. (22 มกราคม 2564). หยิบ อยู่บ้าน (หลบอยู่บ้าน). Youtube. <https://youtu.be/tnGPd7qbC2g>
- ชนกฤต พานิชวิทย์. (29 เมษายน 2563). วิกฤตที่เดียว. Youtube. <https://youtu.be/ApiqOIZZVSY>
- ชเนศ ศรีสวัสดิ์. (22 มีนาคม 2563). อยู่บ้านปล่อยให้โควิดลอยนวล. Youtube. <https://youtu.be/QofYadB4RiY>
- ธวัช เมืองเถิน. (25 มีนาคม 2563). กักตัว. Youtube. <https://youtu.be/N7fOHDN20e8>
- ธีรพัฒน์ อังศุขवाल และชัชฎา กำลังแพทย์. (2563). กลไกการอภิบาลทางสาธารณสุขของไทยในการจัดการโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 16(2), 37-76.
- นิตยา แก้วคัลณา. (2561). การสืบสรรคในกวีนิพนธ์ไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรณ. (24 พฤษภาคม 2563). อยู่บ้านต้านโควิด. Youtube. <https://youtu.be/EmmSZpH3Eko>
- บุญสิน ตั้งตระกูลวนิช. (20 เมษายน 2563). ถอดบทเรียนวิกฤติโควิด-19 (Lesson Learned from COVID-19). มติชนสุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com/in-depth/article_297551
- บุพเพสันนิวาส แปลง สู้โควิด. (19 มีนาคม 2563). Youtube. <https://youtu.be/s3CUxj3oFYk>
- ปัญญาเมสัน นิวาเวศน์. (28 กุมภาพันธ์ 2563). พักก่อน COVID-19. Youtube. <https://youtu.be/mQji8UITeuw>
- ปราโมทย์ ปาทาน. (19 มีนาคม 2563). แอบนอยด์. Youtube. https://youtu.be/mA1xqS1-_J8

- ปราโมทย์ ปาทาน. (8 พฤษภาคม 2564). *เลือก (วัคซีน) ได้ใหม่*. Youtube. <https://youtu.be/A4SafB3m-Ew>
- พัศศักดิ์ คงตุก. (30 เมษายน 2564). *โควิดทำนอง*. Youtube. <https://youtu.be/Q4XVBHbkdcU>
- พี สะเดิด. (6 เมษายน 2563). *ไวรัสวายร้าย*. Youtube. <https://youtu.be/jqi1wniFdK0>
- เพชรสาคร นครชัย. (29 เมษายน 2564). *โควิดติดแล้วซ้ำ*. Youtube. <https://youtu.be/RZMaMhJdgy0>
- เพลงเกี่ยวกับโควิด - 19 ของประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (22 มีนาคม 2563). VOVWORLD. <https://vovworld.vn/th-TH/เพลง/เพลงเกี่ยวกับโควิด-19-ของประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้-836989.vov>
- พีช วงทับสอง. (29 ธันวาคม 2563). *โควิดเอ๋ย*. Youtube. <https://youtu.be/nsHCaZc21HY>
- แพนด้า พันธุ์ประทุม.(2 เมษายน 2563). *โควิด-19*. Youtube. <https://youtu.be/oxi6Tw40Pa0>
- ภิญโญ เพชรชুমพร. (15 เมษายน 2564). *โควิดชีวิตคนจนเศร้า*. Youtube. <https://youtu.be/FQbFjWv4fcM>
- มนต์ชีพ ศิวะสินางกูร. (29 มีนาคม 2563). *นักรบในชุดขาว*. Youtube. <https://youtu.be/FL4RsKt5qmc>
- ยายแปน พันบุปผา. (14 เมษายน 2564). *ล่ากลอนโควิด*. Youtube. <https://youtu.be/ecdv2ZRsepA>
- ยายแหลม ลำล่อง. (24 มีนาคม 2563). *เตือนภัยโรคระบาด*. Youtube. <https://youtu.be/lpU4aJvTdE8>
- วีร์ พวงเพิกคิก. (17 พฤษภาคม 2564). *แม่ใจโพลล์ เผยคนไทยส่วนมากบอกภาครัฐบริหารจัดการวัคซีนโควิด-19 ล่าช้า อยากฉีดวัคซีนโควิดของ “ไฟเซอร์” มากสุด*. cm108. <https://www.cm108.com/w/49761/>
- ไวรัสโคโรนา: อนามัยโลกประกาศให้โควิด-19 เป็น “การระบาดใหญ่” ทั่วโลก. (12 มีนาคม 2563). *BBC NEWS*. <https://www.bbc.com/thai/international-51838536>
- สรุปจุดเริ่มต้นโควิดระบาดรอบ 3. (13 เมษายน 2564). *ไทยโพสต์*. <https://www.thaipost.net/main/detail/99304>
- สมพงศ์ วงลูกกลัก. (21 มีนาคม 2563). *โควิด-19 ไวรัสมรณะ*. Youtube. <https://youtu.be/a-lzOmdDvGQ>
- สุदारตัน พรหมสีใหม่. (2563). *‘ดนตรีนั้นคือชีวิต’ เมื่อชาวโลกสร้างเพลงเกี่ยวกับโควิด-19 จนเป็นกระแส pandemic pop. a day*. <https://adaymagazine.com/covid-music/>

- สุธิราช วงศ์เทเวศน์. (8 เมษายน 2563). *โควิด ภาวะติดมัย (cover ใจจะขาด)*. Youtube. <https://youtu.be/IDm9atyJA3s>
- แสน ราชสีห์. (25 เมษายน 2564). *ส่งหัวใจไปให้กัน(สู้ภัยโควิด-19)*. Youtube. <https://youtu.be/V9DJmwU3aC8>
- หนังสือศักดิ์ เสรีศิลป์. (10 เมษายน 2564). *ติดคนรวยช่วยคนจน*. Youtube. https://youtu.be/R5txrP_wZV0
- หนุ่ม กะลา. (12 เมษายน 2563). *มีแต่โควิด*. Youtube. <https://youtu.be/4oqfu6cdpnk>
- อลงกรณ์ ปรีวุฒิพงษ์. (13 เมษายน 2563). *ความคิดสร้างสรรค์ บนเท็งสารสนเทศใน
วิกฤตโควิด*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.chula.ac.th/cuinside/29550/>
- อานนท์ นาคคง. (18 พฤษภาคม 2563). *วิกฤติ COVID-19 ผลกระทบต่อสังคมดนตรีของไทย*. *Bangkok Life News*. <https://www.bangkoklifefenews.com/17195787/วิกฤติ-covid-19-ผลกระทบต่อสังคมดนตรีของไทย-อานนท์-นาคคง>
- เอ็ดดี้ ตลาดแตก. (21 มีนาคม 2563). *โควิด อัดใจ*. Youtube. <https://youtu.be/9gW5KUPCEDI>
- แอ๊ด คาราบาว. (19 มีนาคม 2563). *รวมใจไทยข้ามโควิด-19*. Youtube. <https://youtu.be/7jkmq-RZvE>
- แอมป์ ศิลา. (25 มีนาคม 2563). *โควิดเอ็ดให้คิดฮอด*. Youtube. <https://youtu.be/F-i038HDaxY>
- BoydTonG. (7 เมษายน 2563). *เธอ*. Youtube. <https://youtu.be/PHog161kfU>
- EARTHLOLLIPOP. (21 มีนาคม 2563). *พังก่อน-Parody*. Youtube. <https://youtu.be/r5qFgEf3HMk>
- KH Bannaa. (19 เมษายน 2563). *เธอคือโควิด*. Youtube. <https://youtu.be/Y1lqF5usgy8>
- Kheaw Kheaw. (24 มีนาคม 2563). *โควิดฮาละวาด*. Youtube. <https://youtu.be/tOidqheqzYI>
- Peeranat Chansakoolnee. (9 เมษายน 2564). *Britney Spears ผุดไอเดียสุดยอดสร้างสรรค์
แปลงเนื้อเพลงดังของตัวเองตอกย้ำให้คนอยู่บ้านช่วงโควิด-19*. *VOGUE Thailand*. <https://vogue.co.th/fashion/article/babyonemoretimecovid19>
- Polarbearstudios. (11 มกราคม 2563). *ขอบคุณค่ะ*. Youtube. <https://youtu.be/FT0g4GyVnRk>
- RACHKOOB FT. SAIDEX. (9 พฤศจิกายน 2563). *โควิดฮาละวาด*. Youtube. <https://youtu.be/LsO9slBzL7w>